AZTAG
JOURNAL ARMÉN. QUOTIDIEN
B. P. 587 BEYROUTH, Liban
Téléphone N° 36-29
Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 550, վեցամսեայ 300 Ս. Գ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տար. 7, վեցամսեայ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتـــاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة
ՀԵՌԱՁԱՅՆ ԹԻՒ 36-29

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27 1933
ԳԻՆԸ ԶՈՅԳ 2.50 Ս. Գ.

Է. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրներ չեն վերադարձուիր | Թիւ 139 (977)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Բ.

Պուլկարիան շատ զգօն է Պալքաններու աշխարհագրական ներկայ գոյավիճակէն և սահմաններէն։ Զափազանց կենսական է անոր համար Եգէականի վրայ բաց ելք մը ունենալու խնդիրը։ Եւ արդէն Նէօյիի դաշնագրով, Պուլկարիան, տնտեսական ելքի մը իրաւունքը ունէր Եգէականի յունական որևէ նաւահանգիստին մէջ։ Սակայն, իր քաղաքական ազատութեան և զինուորական ձգտումներուն անհամապատասխան էր մի միայն տնտեսական ելքի մը իրաւունքը. ան կը պահանջէր սեփական նաւահանգիստ մը։

Այս պահանջը բոլորովին դէմ է Յունաստանի շահերուն և անոր հողային ամբողջութեան, հետևաբար, երկու դրացի երկիրներու միջև երկար ատենէ ի վեր կը տիրէ պաղութիւն մը։ Թէպէտ Պուլկարիան յայտնապէս նման պահանջ մը չի ներկայացներ շարունակ և քաղաքական բարդութիւններ չի յարուցեր, բայց, բնական ձևով ամէն առթիւ ի յայտ կուգայ այդ ցանկութիւնը։ Առանց այդ ազատ նաւահանգիստին, իրականին մէջ ալ, Պուլկարիան զրկուած կ'ըլլայ աճելու և զարգանալու պատեհութիւններէն։

Պուլկարիան չի կրնար թաքցնել նաև իր ուրիշ մէկ ձգտումը, որ մերթ ընդ մերթ երևան կուգայ պոռթկումներով։ Պուլկարները իրենց ակնարկները շարունակ յառած են դէպի Թրակիա, Էտիրնէ և մինչև Պոլիս։ Անցեալի մէջ, Օսմանեան կայսրութեան օրով, քանիցս փորձեր կատարեց այդ ուղղութեամբ և որոշ նուաճումներ ձեռք անցուց։ Պուլկարիոյ ամբողջականութեան և ուժեղացման համար անհրաժեշտ սահմաններ են Միջերկրական և Մարմարա։ Ամէն առթի, պաշտօնական հանդէսներու, ազատագրութեան տօներու և տարեդարձներու առթիւ, բեմի վրայ թէ մամուլի էջերէն կը շեշտուի որ Թրակիան ու Էտիրնէն պէտք է Պուլկար հայրենիքին կցուին։ Ո՞վ չի յիշեր, դեռ քանի մը ամիս առաջ Պուլկարիոյ և Թուրքիոյ միջև տեղի ունեցած բախումները՝ Ռագկրատի գերեզմանատան դէպքին առթիւ։ «Էտիրնէն մերն է» կը պոռային պուլկար գիւղացիները։ Միւս կողմէ Թուրք պատանեկութիւնը իրար անցած փոխադարձութեան կը դիմէր, Պոլսոյ Պուլկարական գերեզմանատան մէջ, գերեզմաններուն վրայ ծաղկեպսակ մը զետեղելով....

Պուլկարիոյ պահանջները ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, ի վնաս Թուրքիոյ և Յունաստանի են։ Իր միւս սահմաններուն վրայ նուաճումներ ընելու անկարելիութեան առջև գտնուող Պուլկարիան, անականաբար իր ակնարկները պիտի յառէր դէպի Միջերկրական։ Այսօր տկար է և առանձին. սակայն քաղաքական պայմաններ և դասաւորումներ կրնան վաղը իրականացնել այդ երազը։

Պուլկարիոյ այս ընթացքը և պահանջները, շահերու բացարձակ նոյնութիւն մը կը ստեղծէ Յունաստանի և Թուրքիոյ համար։ Հետևաբար, վերջին զինակցութեամբ, Թուրքիա և Յունաստան, նախ՝ կ'երաշխաւորեն իրենց սահմաններուն անբռնաբարելիութիւնը և երկրորդ՝ կ'որոշեն պաշտպանել իրար շահերն ու իրաւունքները՝ միջազգային ժողովներու մէջ։ Այսինքն, այդ դաշնագրով կ'զգացնեն Պուլկարիոյ, որ, եթէ, համարձակի երկու երկիրներու սահմաններուն անբռնաբարելիութիւնը չի յարգել, իր դէմ պիտի գտնէ միացեալ ճակատ մը. իսկ եթէ դաշնագիրներու վերաքննութեան պահանջ ներկայացնէ, իր դէմ պիտի գտնէ դարձեալ Թուրքիան և Յունաստանը՝ մէկճակատով։

Այդ զինակցութեամբ է որ, Թուրք և հելլէն զինակցութենէն ամենէն առաջ ազդուողն ու բողոքողը եղաւ Պուլկարիան, որ իր Էնկիւրիի դեսպանին բերնով Թուրք կառավարութեան յայտնեց առաջին դժգոհութիւնը։ Իսկ Պուլկար մամուլը գայրոյթով արձանագրեց և զանազան մեկնութիւններ տուաւ։

Թուրք և հելլէն դաշինքի կնքումէն անմիջապէս վերջ, Թուրք վարչապետն ու արտաքին նախարարը ուղևորուեցան դէպի Սոֆիա, Պուլկարիոյ մայրաքաղաքը։ Ըսմէթ ձեռքին մէջ բռնած է ամենաուժեղ զէնքը՝ սպառնալու համար Պուլկարիոյ որ հրաժարի իր վերաքննութեան պահանջներէն և միանայ Թուրք և հելլէն զինակցութեան։

Դեռ յայտնի չեն Ըսմէթ-Մուշանոֆ տեսակցութեանց արդիւնքները։ Քանի մը օրէն արդէն պոլսական և պուլկարական թերթեր ընդարձակ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն։ Սակայն երկու ճամբայ կայ Պուլկարիոյ առջև, կամ միանալ Թուրք և հելլէն զինակցութեան, կամ յարիլ իր միւս դրացիներուն՝ Եուկոսլավիոյ և Ռումանիոյ, որոնց հետ ևս բազմաթիւ տարակարծութիւններ ունի։

Երկու պարագային ալ դժուարին է կացութիւնը Պուլկարիոյ համար։ Միանալով Թուրք և հելլէն պլոքին, կորսնցուցած պիտի ըլլայ նախ՝ Թրակիոյ ու Էտիրնէի վրայ իր ունեցած ցանկութիւնները, և երկրորդ պիտի զրկուի Եգէականի վրայ ազատ նաւահանգիստ մը ունենալու երազէն։ Կայ նաև Պալքանեան միւս երկիրներու վերաբերմունքը՝ նման միութեան մը առթիւ։

Եւ ամենէն ուշագրաւն այն է՝ որ այս խմորումները կը կատարուին Պալքաններու մէջ ճիշդ այն ատեն, երբ Ֆրանսայի նախկին վարչապետ Պ. Էրրիոյի առաքելութիւնը չէ վերջացած և Պուլկարիոյ թագաւորը իր պտոյտները չէ ամբողջացուցած։

Պալքաններու մէջ վտանգաւոր խաղ մը կը սարքուի, որուն կազմակերպիչները դեռ թաքնուած կը մնան։ Արդեօք Պալքանեան պետութեանց ընդհանուր միութեա՞ն կը ձգտին այս խաղերը, թէ՝ անոնք համաձայնական տէրութեանց դէմ փոխադարձ երրորդութիւն մը ստեղծելու։ Թուրք և պուլկար բանակցութեանց արդիւնքը ցոյց պիտի տայ ամէն բան։

ՍԻՈՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՈՒՆ ՄԸ ՀՐԵԱՅ ԱԶԳԻՆ ՀԱՄԱՐ

(Սեփ. Թղթակցութիւն)

Երուսաղէմ 25 Սեպտ.

Վերջերս Փրակայի մէջ գումարուած Սիոնական 18րդ. համագումարին փակման առթիւ աւելորդ չեմ նկատեր ստորև թարգմանաբար ներկայացնել «Տէյլի Մէյլ» շաբաթաթերթին վերջերս Պաղեստինի նուիրած յաւելուածին մէջ վերևի խորագրերուն տակ լոյս տեսած մէկ յօդուածը։

— Սիոնականութիւնը, մէկ խօսքով, կը ձգտի հրեայ ազգին համար Պաղեստինի մէջ տունի մը ստեղծման, որ ապահովուած և պաշտպանուած ըլլայ հանրային օրէնքով։ Այդ նպատակին իրագործման համար սիոնական կազմակերպութիւնը ի կեանք կոչուեցաւ։ Հրեաներուն դէպի Պաղեստին վերադարձը դարերու յոյս մ'է եղած, և այնօրէն ասդին, երբ հրեայ ժողովուրդը բռնօրէն հեռացուած եւ զրկուած է իր հայրենի երկրէն, այդ իսկ օրէն սկսած անոնք այն հաւատքը ունեցած են, թէ պիտի գայ այն օրը, երբ հրէութիւնը վերադառնալով իր նախահայրերուն երկիրը՝ վերստին պիտի վերահաստատէ իր բնակութիւնը։ Դարերու ընթացքին անոնք ունեցած են այն երկիւղած բաղձանքն ու յոյսը՝ խարսխուած հաւատքի վրայ՝ թէ վերադարձը դէպի՛ հայրենի աւուն հրաշքով տեղի պիտի ունենայ։ Բայց յետոյ, տասնեւիններորդ դարուն, «Սիոնի բարեկամներ» անունով տակ շարժում մը սկսաւ, որ իրեն նպատակ էր դրած Պաղեստինի մէջ հրէից համար երկրագործական գաղութներ հաստատել։ 1896ին Տօքթ. Թէհէօտոր Հէրցլ, այն ատեն Վիեննայի «Նէօյէ Ֆրայէ Փրէսէ» խմբագիրներէն, «Հրէական պետութիւն» խորագրով գրքոյկ մը լոյս ընծայեց, որուն մէջ ան խիզախօրէն հրէութեան ենթարկուած ողբերգական վիճակը պարզելով եկաւ այն եզրակացութեան, թէ հրէական հարցին միակ և բանաւոր լուծման ձևը կախուած էր հրեայ ազգային տան մը հաստատումէն։

Գաղափարը նորութիւն մը չէր ինքնին, բայց Տօքթ. Հէրցլ չգոհանալով մի միայն իր համոզումները տարազելէ (formulate), սկսաւ ծրագիրներ մշակել անոնց իրականացման համար։ Իր առաջին քայլը եղաւ հրէութեան կազմակերպումը։ 1897ին Պազելի մէջ համագումար մը կազմակերպեց և յաջողեցաւ մեծ թիւով մտաւորական հրեաներու, զանազան երկիրներու մէջ ցրուած, աջակցութիւնը ապահովել, որոնց մէջ էին հանգուցեալ Տօքթ. Մաքս Նորտօ և պրն. Իսրայէլ Զանկվիլ։ Այդ բախտորոշ հաւաքոյթին հրէութիւնը Պաղեստինի մէջ որպէս բնակչութիւն վերահաստատելու կազմակերպել կամքը խոր արտայայտութիւն գտաւ։

Յաջորդական համագումարներուն սիոնականութեան նպատակին և ձգտումներուն ծաւալման սատարելու նըպատակաւ զանազան հաստատութիւններ և մարմիններ կեանքի կոչուեցան։ Շարժումը սկսաւ արագօրէն ծաւալիլ և Մեծն Բրիտանիան մեծ պետութեանց առաջիններէն եղաւ շարժումին հարազատ նպատակը ճանչցող և համակրանքով վերաբերուած անոր հանդէպ։

1903ին Բրիտանական կառավարութիւնը խիստ կարևոր առաջարկ մը ներկայացուց սիոնական ղեկավարին։ Այդ ատեն գաղթային նախարար եղող պրն. Ժօզէֆ Չէմպըրլէյն սիոնականներուն առաջարկեց Ափրիկէի Բրիտանիոյ ենթակայ հողամասին մէկ մասը, որպէս ինքնօրէն հրեայ գաղթավայր։ Այս առաջարկը քաղաքական մեծ տպաւորութիւն մը յառաջ բերաւ և համայն հրէութիւնը ուրախացաւ ի տես հրեայ ազգին հանդէպ Բրիտանիոյ ցոյց տուած այս գործնական համակրանքին։ Մինչ երախտագիտութեամբ ընդունելով այս առաջարկը և անոր տուն տուող առատաձեռն շարժառիթը, սիոնականները այն համոզումին էին, թէ չէր կարելի իրենց համար ազգային տուն մը ընդունիլ բացի իրենց նախահայրերուն երկրէն, ուրիշ օտար երկրի մը մէջ։

Կարծես ճակատագրուած էր, որ Մեծն Բրիտանիան վերստին հրեայ ազգին բախտը իր ձեռքերուն մէջ առնէ։ 1917ին Լորտ (այն ատեն պրն. Արթուր) Պալֆուր, արտաքին գործոց նախարարը, յանուն այդ ատեն պրն. Լոյտ Ճորճի գլխաւորած կառավարութեան, հանրածանօթ յայտարարութիւնը հրատարակեց՝ Պաղեստինի մէջ հրեայ ժողովուրդին համար ազգային տուն մը հաստատումը ջատագովելով և խոստանալով միենոյն ատեն այդ նպատակին իրագործումը դիւրացնել։

Այս խոստումնագիրը, որ ծանօթ է «Պալֆուրեան յայտարարութիւն» անունով յետագային ընդունուեցաւ դաշնակից բոլոր պետութեանց կողմէ, ինչպէս նաև Միացեալ Նահանգներէ։ 1920 Ապրիլին Սան Ռէմոյի գերագոյն խորհուրդին կողմէ որոշուեցաւ, որ Մեծն Բրիտանիան Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ Պաղեստինի հոգատարութիւնը ստանձնէ։ 1922ին Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը Պաղեստինի հոգատարութեան պայմանները հաստատեց։ Տարի մը վերջ ան գործադրութեան դրուեցաւ։

Այսպէս, 1897ին ընդունուած սիոնական կազմակերպութեան գլխաւոր սկզբունքը Պաղեստինի հոգատարութեան ստեղծումով իրագործուեցաւ, քանզի յիշեալ պաշտօնագրին մէջ միջազգային ճանաչողութիւն տրուած էր հրեայ ազգային տան քաղաքականութեան, հաստատուած Պաղեստինի հետ հրեայ ազգին պատմականօրէն ունեցած կապակցութեան վրայ։

Հոգատարութեան ուրիշ պայմաններն էին հետևեալները.— Թէ հոգատար իշխանութիւնը պատասխանատու պիտի ըլլար երկիրը դնելու այնպիսի քաղաքական, վարչական և տնտեսական վիճակի մը մէջ, որ պիտի ապահովէր հրեայ ազգային տան հաստատումը, և թէ Պաղեստինի կառավարութիւնը, մինչ մէկ կողմէն ապահովելով, որ բնակչութեան միւս բաժնին իրաւունքներն ու դիրքը չի վնասուին, պիտի դիւրացնէր, յարմարագոյն պայմաններու տակ, ներգաղթը հրէից, և պիտի քաջալերէր, հրէական գործակալութեան հետ համագործակցաբար, հրեաներուն գաղթահաստատումը ու տեղաւորումը այն տեսակ հողամասերու վրայ, որոնք պետութեան սեփականութիւնը կը կազմեն և կամ ալ պարապ ու անմշակ թողուած են։

Պաղեստինի հոգատարութիւնը կը պայմանագրէ նաև պաշտօնապէս ճանչնալ յատուկ հրէական գործակալութիւն մը, որպէս հանրային մարմին մը, նըպատակ ունենալով համագործակցիլ եւ խորհուրդ տալ կառավարութեան տնտեսական, ընկերային և ուրիշ հարցերու շուրջ, որոնք հրեայ ազգային տան հաստատման և Պաղեստինի հրեայ բնակչութեան շահերուն հետ հեռաւոր կամ մօտիկ կապեր կրնան ունենալ։

1929ին հրէական գործակալութիւնը (որուն պաշտօնը մինչեւ այդ ատեն սիոնական կազմակերպութիւնը ստանձնած էր) ընդարձակուեցաւ եւ իր մէջ առաւ նաեւ ուրիշ հրէական մարմիններ։ Հրէական գործակալութեան պաշտօնն է, հրեայ ազգային տան հետ կապուած բոլոր տեսակի գործերուն, քաղաքական եւ ընկերային, կառավարումը եւ հսկողութիւնը։ Հրէական գործակալութեան յանձնուած է նաեւ հսկողութիւնն ու մատակարարութիւնը հրեայ ազգային տան զարգացման հետ կապուած բոլոր տեսակի աշխատութեանց, որպիսիք են ներգաղթը, կրթութիւնը, առողջապահական սպասարկութիւնը, գաղթահաստատումը եւն.։

Սիոնական կազմակերպութեան ֆինանսական հաստատութիւններն են Լոնտոնի մէջ Juwish colonial trustը եւ Պաղեստինի մէջ Anglo-Palestine Bankը Ազգային Ֆոնտը, որ Պաղեստինի մէջ հողեր կը գնէ եւ որոնք անփոխանցելի կալուածները կը մնան հրեայ ազգին եւ Palestin Foundation Fundը:

Կը հաշուուի թէ վերջին տասնամեակի ընթացքին հրեաները 45,000,000 սթերլինկ շահագործած (invest)են Պաղեստինի մէջ։

Այն խոշոր ողբերգութեան մէջ, որ Գերմանիոյ հրէութեան վիճակուած է ներկայիս, Պաղեստինը կը ներկայանայ միակ լոյսի ճառագայթը։»

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆՈՐ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Կ. Պոլսէն ճամբայ ելլելով, մէկ գիշերուան մէջ, երկաթուղիով կը հասնինք Անատոլուի սիրտը։ Երբ առաւօտուն կ'արթննամ, սպիտակ և հաստատուն լոյս մը արդէն գրաւած է ամբողջ տարածութիւնը լքուած։ Ասիկա անապատն է, դժնդակ անապատը քարաժայռերու։ Տարտամաթախիծ անապա՛տ։

Եւ, իսկոյն, ահա՛ կը հասնինք Էնկիւրի։ Այս քաղաքը երկու մասերէ կը բաղկանայ։ Հին և Նոր քաղաքները։ Հին քաղաքը 5000 տարուայ գոյութիւն ունի։ Իսկ Նորը՝ հինգ տարուան։

Կանաչութիւն՝ ոչ մէկ կողմ։ Ծառ մը եթէ տեսնէք հրաշք պիտի նկատէք։ Ծառ ծառեր անկեցին, սակայն մեռան։ Երաշտութիւնը կը մեռցնէ այս ծառերը։ Ջուր չկայ։ Եղածն ալ 20 Ք.Մ., հեռուէն կուգայ և 15 Մ. խորութիւն ունի։ Այս քաղաքը բնութեան դէմ կռուի հրաւէր կը կարդայ։

Էնկիւրի՝ իրականութեան մէջ արդիւնքն է յամառ կամքի տէր մարդու մը, որ վարժուած է յաղթել բոլոր դժուարութիւններուն։ Անիկա Գազիի գործն է։ 1920ին Էնկիւրին աննշան քաղաք մըն էր, փոշիով, ճահիճներով լեցուն, շրջապատուած։ Ամէն տեսակ հիւանդութիւններով անպակաս։ Բայց 1925ին Մ. Քէմալ մերժեց մեկնիլ Էնկիւրիէն։ Այս քաղաքը ամուր և անառիկ է որ կ'իյնայ Փոքր—Ասիոյ բնական ամուր կեդրոնին մէջ։

Քաղաքը 30,000 բնակիչ ունէր երբ իր մէջ ընդունեց կառավարութեան անդամներն ու բազմաթիւ պաշտօնեաներ։ Արագօրէն բնակչութիւնը կրկնապատկուեցաւ։ Բնակարանները սկսան պակսիլ։ Երեսփոխաններ կը պառկէին աթոռներու վրայ, դեսպաններ՝ վարձած էին շոգեկառքի անկողիններ։ Պետութեան գործերը կը տեսնուէին մէկ պարզ շէնքի մը մէջ։ Իւրաքանչիւր նախարար, հազիւ մէկ փոքր սենեակ մ'ունէր։ Ահա այդ ժամանա՛կ է, որ սկսան գործի, մեծ խանդավառութեամբ, շինելով նոր տուներ, նոր շէնքեր։

Առաջին անգամ ըլլալով Թուրքերը Թուրք գործաւորներու և ճարտարապետներու օգնութեամբ կը կերտէին իրենց մայրաքաղաքը։

Ահա՛ այսպէս է, որ շուտով Էնկիւրիի մէջ բարձրացան նոր և գեղեցիկ շէնքեր՝ Թուրք—Բիւզանդական ոճով մը։ Բայց հիմա կը խօսուի որ այս առաջին անգամ շինուած շէնքերը պիտի փլցուին։ Ասկէ յետոյ անոնք պիտի շինեն տուները կամ զանազան շէնքերը՝ բոլորովին նորագոյն ոճով մը։ Թուրքերը իրենց առաջին խանդավառութեան ընթացքին կարող չեղան կանոնաւոր յատակագծերով բարձրացնել շէնքերը։ Հիմա կառավարութիւնը արտասահմանէն օտար մասնագէտ երկրաչափներ, ճարտարապետներ է հրաւիրած։ Գերման մը Էնկիւրիի մէջ Ամերիկ. ոճով ընդարձակ յատակագիծ մըն է պատրաստեր ապագայ Էնկիւրի՞ քաղաքին համար։ Հիմա Թուրքերը կը հետաքրքրուին շա՜տ, ապագայով...

— «Մենք ստիպուած ենք, կը յայտարարէ Քէմալ, քանի մը տարիէն շահելու կորսուած բազմաթիւ դարերը։ Թուրքիան և Ռուսիան ազատ փորձառութեան շրջան մը կ'անցնեն այսօր։ Թուրքիան մէկ ոստումով կ'ուզէ բոլորին տիրանալ։ Հեռախօս, հեռագիր և բոլոր գիւտութիւններ սկսած են գործածուիլ այս երկրին մէջ։ Արևելքի և բարոյական հարցերու մէջ մենք կը տեսնենք որ Թուրքիան շատ մը դժուարութիւններու առջև կը գտնուի, հասնելու համար մէկ անգամէն բարձունքին։

Հակայ յառաջխաղացումէ մը յետոյ, Թուրքիան հիմա կանգ է առած։ Տնտեսական տագնապ։

Կը պտտիմ հանրապետութեան մեծ պողոտաներուն վրայ։ Անցորդ չկայ, ոչ ալ կառք կ'անցնի հոնկէ։ Փողոցները, հրապարակները, պողոտաները՝ կ'այրին սաստիկ արեգակին շողերուն տակ։ Կան ընդարձակ, ամայի հողեր, գետիններ։ Իսկական անապատի այս ամայութիւնը կը ճնշէ իմ վրաս։

Երկու ժամ քալելէ յետոյ Ճանքայայի փոքր բարձունքին վրայ կը հասնիմ։ Այդտեղ է Քէմալի պարզ և միայարկ բնակարանը։ Գիշեր է։ Ետևս կը դառնամ։ Կը նշմարեմ հանրապետութեան մեծ պողոտան՝ ամբողջ լուսաւորուած ելեքտրականութեամբ։

Հիմա դիւրին է հասկնալ թէ՝ ինչո՞ւ օտար դեսպանները, դիւանագիտական մարմինները չեն սիրեր ապրիլ հոս։ 60 000 բնակչութեան վրայ կան 37,000 մարդեր և 23,000 կիներ։ Թատրոն չկայ։ Խեղճ ու կրակ սինէմա մը։ Զանձրոյթի միակ միջոց՝ Գրինն է։ Իսկոյն որ դեսպան մը մայրաքաղաքէն դուրս գայ, կ'երթայ Պոլիս։ Շատ մը Թուրք պաշտօնեաներ սրտանց կը փափաքին ապրիլ միշտ Կ. Պոլսոյ մէջ։

Այս մեծ քաղաքը ամայի, կը կրէ իր մէջ հոգին Գազիի։ Շատ անգամ, Քէմալ, բազմաթիւ օրեր, իր շրջապատով կ'առանձնանայ Ճանքայայի մէջ։ Միշտ իրեն խաղի ընկերներ ունի, կիներ և օղի։ Բայց, երբ հեռանայ իսկ քաղաքէն, անոր հոգին, միտքը՝ հո՛ն է միշտ. Կան իր արձանները՝ որոնք կը հսկեն շարունակ քաղքին վրայ։»

Իր երկար առանձնութենէն յանկարծ անիկա դուրս կուգայ չքեղ թափօրներով և կ'սկսի աշխատանքի։

Գազիի շուրջը համախմբուած է սերունդ մը, մարմնապէս դիմացկուն, երիտասարդ։ Ասոնք գրողներ, երեսփոխաններ, նախարարներ են։ Ասոնք իր մօտաւոր աշխատակիցներն են։ Շատ անգամ անիկա իրիկուան դէմ, զանոնք իրեն մօտ կը կանչէ և կ'աշխատի անոնց հետ ամբողջ գիշերը։ Այս միջոցին Գազին զբաղած է գրելով Թուրք ազգ.

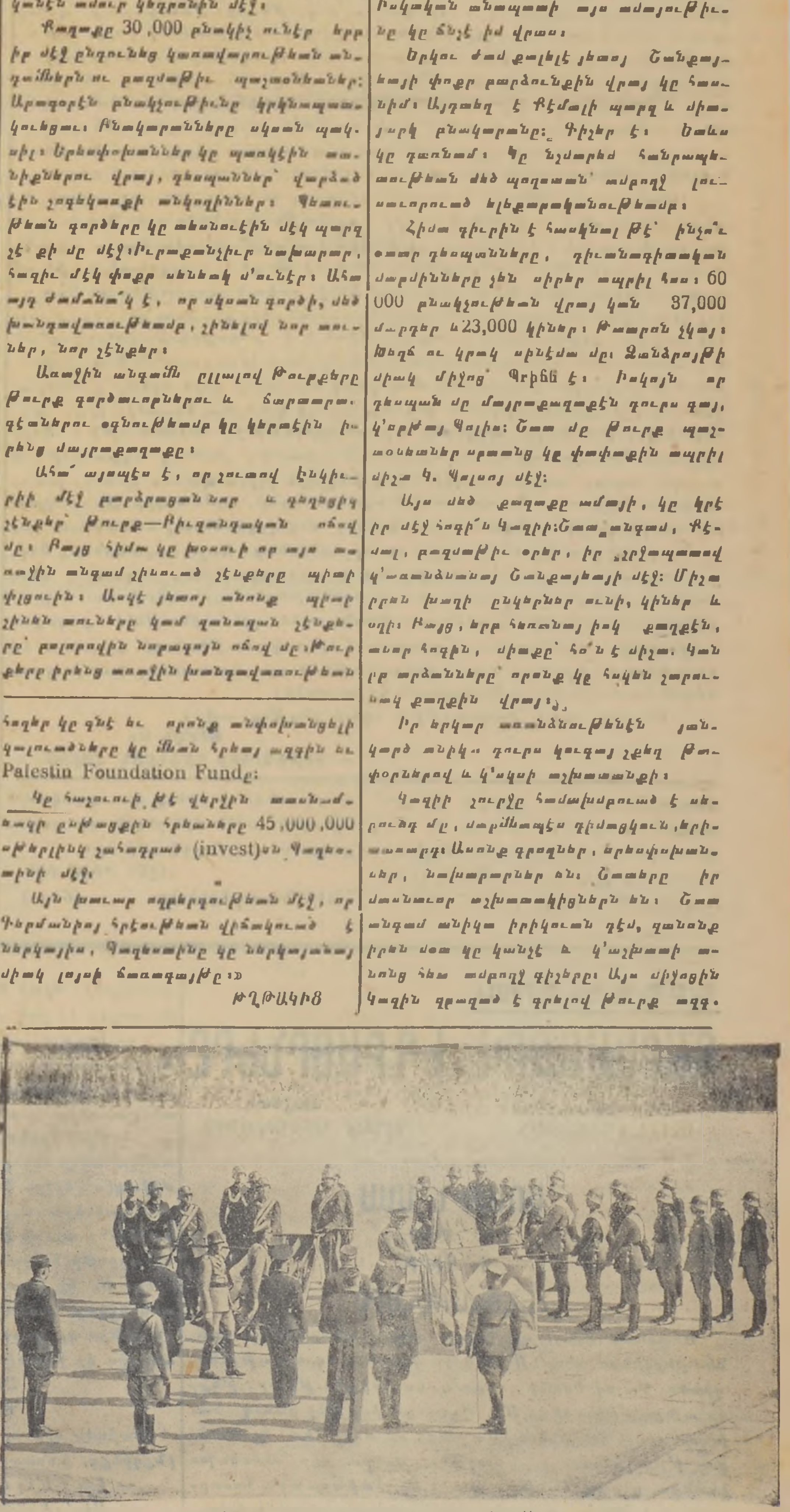

Գերման ոստիկաններու տողանցքը. Հիթլէր եւ Տօքթ. Կէօրինկ
Ներկայ կ'ըլլան տողանցքին

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԸ

[Շարունակութիւն երէկուայ թիւէն եւ վերջ]

Ողջունեմ և զՁեզ, եղբայր մեր Տէր Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս՝ Պատրիարք Հայոց Կ. Պոլսոյ, հանդերձ եպիսկոպոսական եւ քահանայական դասիւք և ազգային-եկեղեցական վարչութեամբք։ Եւ Դուք չէք օտար ի վշտաց և ի նեղութեանց բերմամբ բարձր պաշտօնիդ։ Մաղթեմք վասն ձեր ամենեցուն՝ զօրանալ շնորհօք վերին աւետչութեան, որ զեկավարն է բախտի եւ կենաց ազգաց եւ ժողովրդոց, զի կարող լինիցիք տանել զլուծ՝ եդեալն ի վերայ Ձեր, մխիթարել ժողովուրդն մեր, որ ի Կ.Պոլիս և ամենայն գաւառս, պահպանելով արդէօ զթանկագին մասն և ժառանգութիւն ընդհանրական Եկեղեցւոյս, հաստատելոյն ձեռամբ Լուսաւորչին Հայաստանեայց։

Ընդ հայրական ողջոյնիւ յորդորեմ և զՁեզ, զամենայն Առաջնորդս Թեմօրէից Մերոց՝ զգաստ եպիսկոպոսաց և վարդապետաց, որք ի Հայաստան աշխարհի, ի Խորհրդային Միութեան և յարտասահմանի, լինել զգաստ և աչալուրջ ի պաշտամանց, մեր ի քարոզութեան Բանին կենաց, օգնել կենդանի ընդ մէջ հաւատացեալ ժողովրդեան և Հայրապետական Աթոռոյ, զի ամենեքեան Դուք հաւաքեալ որդիք էք Մեծի Տանս և անդամք միաբանական ուխտիս, որ 'ի Ս. Էջմիածին։ Զգուշացուցանեմք մանաւանդ զԱռաջնորդս արտասահմանեան թեմօրէից, հեռի կալ և պահել զհաւատացեալ Ձեր ժողովուրդ ի կուսակցական պայքարաց և յանխորհրդութեանց, հայելով միայն ի բարոյական և ի կրօնական շինութիւն հօտիդ։ Հայրենի երկիրս և համայն ազգ ի սփիւռս կարօտին խաղաղութեան առ ի բուժել զընկալեալ վէրս իւրեանց ուստի և պարտիք զաւն գործել վարել ի միջոյ հաւատացելոց զամենայն ինչ որ հակառակ կայ խաղաղութեան և մի թողուլ զթշնամական արարս ընդ դէմ Մայր Հայրենեաց Մերոց՝ Խորհրդային Հայաստանի և Կառավարութեան Նորին։ Յորդորեմ և զքահանայս և զամենայն պաշտօնեայս ընդ իշխանութեամբ Ձերով, կենցաղավարութեամբ եւ հաւատարմութեամբ առ մայրս մեր Սուրբ Եկեղեցի, օրինակ հանդիսանալ ամենայն հաւատացելոց, վառել զՋահ հաւատոյ և բարեպաշտութեան ի հոգիս հաւատացելոց։ Ողջունեմք և օրհնեմք զամենայն Ազգային-Եկեղեցական վարչութիւնս և խորհուրդս Թեմօրէից և եկեղեցեաց որք աստ ի Միութեանց և յարտասահման գաղութս։

Ողջունեմք և օրհնեմք յանուն Տեառն զամենայն հաստատութիւնս, որք հայրն ի պահպանութիւն եկեղեցեաց, դպրոցաց յօգնութիւն աղքատաց և յայլ աստուածահաճոյ նպատակս, և ի գլուխ ամենեցուն զԲարեգործական Ընդհանուր Միութիւն ամենայն մասամբք, որ օգտակար և ընդարձակ գործունէութեամբ իւրով գրաւեալ է զսէր և զհամակրութիւն համայն Հայոց սրբելով զարտասուս բազմաց նեղելոց և վշտացելոց յերեսաց անօք չքաւորութեան բանալով զդրունս և որբանոցս ի դաստիարակութիւն որբոց և աղքատաց։ Յորդորեմք զՁեզ ամենեսին զվարիչս ամենայն բարենպատակ ընկերութեանց և հաստատութեանց, իրազեկ պահել զմեզ յամենայն ձեռնարկութիւնս և ի գործառնութիւնս, զի եւ ես ուրախ եղէց ընդ յառաջդիմութիւն և ընդ բարեգործութիւն որդւոցս, օրհնելով զանուն Տեառն շնորհաց, որ հաստատել է ի հոգիս մարդկան զգութ եւ զսէր եղբայրական։

Հաւէտ յետոյ ողջունեմք և օրհնեմք զՁեզ, ժողովուրդ հայոց, որք բնակեալ կայք ի բնիկ հայրենի երկրին մերում և ի գրկաց պետութիւնս Խորհրդային Միութեան։ Ողջունեմք և օրհնեմք նաև վտարանդի զաւակունս Մեր, նժդեհեալս յայլ և այլ աշխարհս և ի քաղաքս արտասահմանեան ազգաց։ Կենդանութիւն և պահպանութիւն հոգւոր և Թանկագին ժառանգութեանս, որ է Հայաստանեայց Եկեղեցի, կախեալ կայ ի հաւատոյ ի սիրոյ և ի բարեպաշտական զգացմանց հաւատացելոց, զի չիք Եկեղեցի առանց ժողովրդեան, զի նա կեայ և մնայ յաւիտեան ի վերայ Վիմին կենդանւոյ, որ է հաւատ քրիստոնէական ի սիրտ հաւատացելոց։ Արդ սիրեցէք զմայրն Ձեր հաւատոյ, զսուրբ Եկեղեցի և եղերուք հաւատարիմ որդիք Նորա՝ սէր և գաւաթիւք։ Պատրաստեցէք զպարտիս Ձեր ծնողական՝ դաստիարակելով զզաւակունս ի հոգի քրիստոնէական, ի սէր մայրենի Եկեղեցւոյ, լեզուի, հայրենեաց և սրբազան աւանդութեանց։ Ջանացարուք պահել զբարձր անուն զպատիւ ազգի յաչս օտարաց յորոց միջի բնակեալ կայք, աշխատութեամբ, մաքուր և ազնիւ կենցաղավարութեամբ, կատարմամբ քաղաքացիական պարտաւորութեանց։ Մի անջատեսցէն զՁեզ տարածութիւնք հեռաւոր ծովք և ովկիանոսք ի սիրոյ բնիկ ժողովրդեան, բնակելոյ ի պատմական հայրենիս և ի Մայր աթոռոյ, որ սիրտ կենդանութեան եղեալ է հոգևոր կենաց համայն ազգի, վկայ և կոթող յաւիտենական և պատմական անցից, ուրախութեան և վշտի, յաղթութեան և տառապանաց ժողովրդեան մերոյ դարուց ի դարս։

Որդեակք իմ հոգեւոր, հատուածեալք յօտար սահմանս հեռաւոր ազգաց եւ պետութեանց զկնի յորդորական բանից և օրհնութեան ունիմք տալ Ձեզ եւ բան ինչ մխիթարական և աւետաւոր, զի Թէպէտ ըստ բերման դժբախտ հանգամանց աւերեցաւ երկիր մեր եւ տարագրեցաւ կենդանի մնացեալ ժողովուրդն ի սփիւռս աշխարհի, որոց մասն են եւ բազումք ի Ձէնջ, սակայն ողորմութեամբն Աստուծոյ շնորհեցաւ մեզ Արարատեան աշխարհն սահմանակից գաւառօքն, որ օր ըստ օրէ ծաղկեալ բարգաւաճի ի շինարարութեան և ի քաղաքակրթական-գիտական և ի տնտեսական ամենատեսակ ձեռնարկութիւնս ի ձեռն բարեջան կառավարութեան Խորհրդային Հայաստանի։ Ժողովուրդ մեր ջան ի գործ եդեալ զաւանդական իւր աշխատասիրութիւն և զեռանդ, նորոգէ զաւերեալ հայրենիս իւր, բարեփոխելով զնա յերկիր պտղաբեր և բարեկեցիկ։ Մինչ ի հաստատութիւն Խորհրդային Կառավարութեան ի Հայաստան աշխարհի, յերեսաց աղքատութեան երկրին հազարք հազարաց յազգի մերմէ խնդրէին զկեանս պատառ մի հացի յօտար քաղաքս Կովկասու, Ռուսաստանի և արտասահմանի, այժմ երկիր մեր ոչ միայն բաւարարէ զկարիս անդրան և կենաց բնիկ ժողովրդեանն այլ և հեռահեաց ընդունի ի ծոց իւր զցրուեալ որդիս յօտար սահմանաց։ Զայս յայտ առնեմք Ձեզ, որդեակք մեր սիրելի, յուրախութիւն և ի մխիթարութիւն, յորդորելով զՁեզ տածել բարոյապէս և նիւթապէս վերաշինութեան երկրիս զկրթական և զբարենպատակ ամենատեսակ հաստատութեանց առեալ, զվերաշինութենէ քաղաքաց և գիւղօրէից, զգործարանաց և զծաղկմանէ երկրագործութեան, զի դուք աստ էք միոյ ծառոյն, արմատք և բուն կենդանութեան որոյ հաստատեալ կան ի պատմական հայրենիս մեր՝ ի Խորհրդային Հայաստանի։

Շնորհք, սէր և խաղաղութիւն եղիցի ընդ Ձեզ, ամէն։

ԽՈՐԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

պատմութիւնը: Այս գործին կ'աշխատակցին բազմաթիւ Թուրք և օտար պատմութեան մասնագէտներ։ Տեղի կունենան ժողովներ, որոնց Քէմալ կը նախագահէ։ Թուրքերը հիմա կ'ուզեն աշ- պացուցանել որ իրենք կը պատկանին Աշխարհի ամենահին ցեղին որը քաղաքակրթած է մարդկութիւնը։

ԼԷՕՆ ԲԻԷՐ ՔԷՆ
«Լէ Նուվէլ Լիթերէր» (Շար.)

ՌՈՒՍԻՈՅ ՕԴԱՅԻՆ ՈՒԺԸ

Սովիեթական սաւառնորդութեան վարիչներէն Զարզար, որ վերջերս զոհ գնաց սաւառնակի արկածի մը, «Լենինկրատսքայա Փրավտա» թերթին մէջ հետեւեալ յօդուածը հրատարակած էր.—

Մեր քաղաքային օդային տարմիզը առաջ տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի արդէն, բայց իր բուն մղումը առաւ միայն հնգամեայ ծրագիրին սկիզբները։

1928*ին, սովիէթական օդային գիծերուն երկայնութիւնն էր* 11,500 *քիլոմէթր։ Մեր սաւառնակները փոխադրած են* 10,600 *հոգի,* 93,2 *թոն թղթատարական կապոցներ և* 16 2 *թոն առեւտրական ապրանքներ։ Նոյն տարուան մէջ, ճարտարարուեստական սաւառնորդութիւնը սկսաւ զարգանալ և* 33,600 *հէքթար տեղի վրայ թափչք կատարեց, պայքարելու համար վնասարարներուն* (սապօքոր) *դէմ։*

Սովիէթական սաւառնակները նոյնպէս մասնակցած են բազմաթիւ արշաւանքներու և հետազօտութեանց, Սպիտակ ծովու և հիւսիսային շրջանակներու մէջ:

Հնգամեայ ծրագիրով հաստատուեցան հեռաւոր մեծ գիծերը.— Մոսկուա—Խարքով—Կովկաս, Մոսկուա—Կեդր. Ասիա, Մոսկուա—Սիպերիա—Ծայրագոյն Արեւելք։ Հարկ եղաւ ուղղակի հաղորդակցութիւն հաստատել ճարտարարուեստական նոր կեդրոններու և անտառական նոր շրջանակներու հետ:

1932*ին, մեր օդային ցանցը* 30,500 *քիլոմէթր էր և փոխադրած է* 31,600 *ճամբորդ,* 454 *թոն թղթատարական կապոց և* 552 *թոն առեւտրական ապրանք։ Այս ձեւով, Խորհրդային Միութիւնը ամբողջ աշխարհի մէջ երկրորդը կը հանդիսանայ իր ցանցին տարածութեան տեսակէտով, և երրորդը՝ օդային կայաններով։*

Հողագործական, անտառաբանական և օդային նկարչական սաւառնորդութիւնը արագօրէն մղում մը առաւ։ Համայնական տնտեսութեանց (կօլխօզ) *ընդարձակ տարածութիւնը անհրաժեշտ դարձուց նոր մեթոտներու կիրարկումը։ Սաւառնակներու դիմեցին սերմնացանի և վնասարարութեան դէմ պայքարի համար։*

1932*ին, երկրագործական սաւառնորդութիւնը* 65,000 *հէքթար տարածութեան վրայ սերմնացան կատարեց։* 590,000 *հէքթար տեղի վրայ կռուեցաւ մալարիայի մժեղներու դէմ, և* 450,000 *հէքթարի վրայ՝ վնասարարներուն դէմ։ Բեւեռային շրջանակներու մէջ կատարուած արշաւանքներն ալ* 170,000 *քիլոմէթրի հասան: Այս ձեւով, երկրագործական սաւառնորդութիւնը նոյնէն գրաւեց* 1931*ի իր դիրքը, որ առաջինն էր ամբողջ աշխարհի մէջ։*

1933*ի համար, ծրագիրը կը նախատեսէ* 180,000 *հէքթարի սերմնացան* 480,000 *հէքթար՝ վնասարարներուն դէմ պայքար, մէկ միլիոն հեքթար՝ մալարիայի դէմ պայքար,* 10 *միլիոն հէքթար՝ անտառներու վրայ թափչք,* 500,000 *հէքթար՝ օդային լուսանկարչութիւն:*

Թեթև սաւառնակ մը մէկ ժամուան մէջ կրնայ 15—20 *հէքթար հացահատիկ ցանել, և* 31—40 *հէքթար ալ՝ առուոյտի սերմ նետել։ Այս ձեւով, անոր մշակելու կարողութիւնը* թրաքթօրի *մը տասնապատիկն է։*

Ներկայիս հարիւր սաւառնակներ կը մասնակցին բերքի փոխադրութեան, օգնելով վարչական մարմիններուն:

Ներկայ տարուան ընթացքին, կազմակերպուեցան նաև առողջապահական սաւառնակներ, որոնց պաշտօնն է նախնական դարմաններ տանիլ հանքային բանւորներուն և համայնական տնտեսութեանց աշխատաւորներուն։ Այս սաւառնակները մասնաւորապէս մեծ օգտակարութիւններ պիտի ունենան հեռաւոր մեծ հիւանդանոցներու աշխատաւորներուն համար։

Արդ. սանքի սաւառնակները կ'օգնեն ձուկ և կէտ որսացող նաւերուն, ցուցնելով ձկնառատ շրջանները։ Բայց անոնց աշխատանքը մասնաւորաբար նշանակելի է հիւսիսային ծովային ճամբաներուն վրայ, ուր օդային հաղորդակցութեանց կը գործակցին նաւ առագաստ նաւերը։

Ահա այն արդիւնքները զոր ձեռք բերաւ քաղաքային սաւառնորդութիւնը։ Այս ճիւղը հաղորդակցութեան գլխաւոր միջոց մը դարձած է երկրագործութեան և ճարտարարուեստի ճիւղերուն մէջ:

Հնգամեայ ծրագրին օդանաւային մասը, պայմանաժամէն առաջ իրագործուեցաւ, 1932*ին,* 1928*էն երեք անգամ աւելի սաւառնակ, և վեց անգամ աւելի* մօթօր *շինուեցաւ։ Այս գծերին վրայ այլեւս պէտք չունինք արտասահմանէն ներածում ընելու։ Դարձեալ,* 1933*ի առաջին վեցամսեային ծրագիրը պայմանաժամէն առաջ իրականացաւ։*

Առաջին հնգամեայ ծրագիրին վերջերը, սովիէթական դեկաւոր օդապարիկներու շինութեան ձեռնարկուեցաւ։ Արդէն ունինք չորս դեկաւորներ, 6,800 *խորանարդ մեթր տարողութեամբ, եւ ուրիշ մը՝* 2150 *խորանարդ մեթրով։* 1933*ի վերջերը, նոր դեկաւոր օդապարիկ մը պիտի ունենանք,* 18,500 *խոր. մեթր տարողութեամբ։ Մասնաւոր երկու խմբակներ կ'աշխատին ամբողջովին մետաղէ թեթև դեկաւորներ շինելու։*

«ԵՐԳ ԵՐԳՈՑ»

ՄԱՐԼԷՆ ՏԻԷԹՐԻԽ ԵՒ ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ

Խաղանդաւոր հայ բեմադրիչ Ռուբէն Մամուլեանի վերջին գործը «Երգ երգոց» ֆիլմին առթիւ միջազգային մամուլը գնահատական կարեւոր տողեր կը նուիրէ հռչակաւոր հեղինակին։ Ստորեւ կը ներկայացնենք քանի մը Ամերիկեան թերթերու կարծիքները:

«New York Evening Post»

Մարլին Տիտրիխ *Սօնկ օվ Սօնկզի* մէջ ի յայտ բերած դիմագծային ամենափոքր փոփոխութիւնները միացած հոգեկան ապրումներու ու ներքին շարժողական ապրումներու հետ, հանդիսատեսին զարմանք կը պատճառեն միանգամայն։ Այդ բոլորը մենք կը յուսայինք գերասանուհիէն անոր մեծական բեմադիր Ֆոն Ստեռնբերգի գերիշխանութեան ժամանակ. այն ինչ հանոյքը մենք կը վայելենք շնորհիւ բեմադիր Ռուբէն Մամուլեանի արուեստին եւ նրա ղեկավարութեան։

«New York Evening Journal»

Սօնկ օվ Սօնկսի մէջ Մարլին Տիտրիխ շատ անանկնկալ կերպով կը ստեղծէ իր սովորական անսովոր ու կեղծ խաղէն դէպի շարժումն ու բնականը։ Հեռուանքը գրական է եւ փայլուն։ Անկասկած է որ Հոլիվուտի իր փայլուն ասպարէզի ամբողջ ընթացքին մէջ իր ներկայ դերակատարութիւնը խոշորագոյնն է եւ ատոր պատիւը կը պատկանի բեմադիր Ռուբէն Մամուլեանի։

«New York Herald Tribune»

Շնորհիւ Ռուբէն Մամուլեանի հնարագէտ ու իմաստալից բեմադրական ձիրքերուն Մարլին Տիտրիխ իր սքանչելի խաղով կը յաղթահարէ Սուտերմանի «*Սօնկ օվ Սօնկսի*» մռայլ ու հինցած պատմութիւնը։ Այդ պատկերին բեմադրական ոճը շատ թատերական օրինակն է այն փաստին՝ թէ հինցած սրամիտ բարեփոխման դեպքում ի՛նչ կարելիութիւններ ունի շարժանկարը։

ՄեՆք պատաստի վրայ շատ անգամներ դիտած ենք նոյն տեսակի հինցած պատմութիւններ։ Քառասուն տարիներ առաջ գուցէ այդ ձիւղը կ'երեւար խորոր ու զգայունական ինքեայ, բայց պարզ էր, որ ներկայիս պատկերի յաջողութիւնը կախուած էր բացառապէս բեմադրիի մշակման ոճէն։ Ու անա արուեստագէտ Մամուլեանի իր այս ստեղծագործութեան մէջ ի յայտ բերած իր սովորական իմաստն ու ճաշակը ու պատկերը արդիապէս հետաքրքիր դարձնելու ձգտումն մէջ յաջողած է կատարելապէս։ Շնորհիւ այն հանգամանքին, որ պատկերին առաջը ագատ էր այս անգամ իր անձնական Սվենգալի Ֆոն Ստեռնբերգի ազդեցութենէն, իր դերը մարմնացուց աւելի փայլուն քան երբեւիցէ սկսեալ իր Ամերիկա եկած առաջին իսկ օրերէն:

«Brooklyn Daitey Eagle»

«Սօնկս օվ Սօնկս» սքանչելապէս գրեթէ շարժապատկերային կատարեալ ստեղծագործութիւնն է։ Մարլենա Տիտրիխը պատասխանի վրայ առնուած չէ երբեք այնչափ մինչեւ իսկ զայլ քակդեցնելու աստիճան, հրապուրիչ երեւոյթով։

«New York American»

«Սօնկ օվ Սօնկսի» նման պատմութիւնները ցուցադրուած են շատ անգամներ, բայց գուցէ երբեք այն աստիճան յուզիչ կերպով ինչպէս արտայայտած է Մարլենա Տիտրիխը իր խաղարկութեամբ այս պատկերի մէջ։ Իմ հաստատ համոզումս է, որ շարժապատկերի ուժը եւ գեղեցկութիւնը կախում ունի ատոր կատարողական կարողութենէն, անոր սրտաշարժ հաստատութենէն, եւ տեսողական ու լսողական հրապոյրէն։ Եւ բոլոր այս տեսակէտներէն «Երգ երգոցի» մէջ Մարլինա Տիտրիխը կը պատկերանայ իբր «ասող ասողոց»:

Բեմադիր Ռուբէն Մամուլեանը պատկերին տուած է իր յուսատող հանճարի ամբողջ փայլը։ Թէեւ պատկերին ամբողջ խումբը կատարեալ է եւ կը նպաստէ պատկերին յաջողութեան, բայց եւ այնպէս «*Սօնկ օվ Սօնկսը*» կը պատկանի նախ՝ Մարլենա Տիտրիխին եւ ապա Ռուբէն Մամուլեանի։

«New York Daily News»

Մարլենա Տիտրիխը «*Սօնկ օվ Սօնկսի*» մէջ երեւան կուգայ աւելի ազնուած ու կենդանի, աւելի հրապուրիչ ու կախարդող երեւոյթով քան երբեւիցէ իր նախորդ պատկերներու մէջ։ Բեմադիր Ռուբէն Մամուլեանը պատկերին հինցած նիւթը վերարտադրած է ծայր աստիճան հետաքրքիր մթնոլորտով եւ ամբողջ ստեղծագործութիւնը կերտած է իրական առանձնական զգայնութեամբ ու չափի զգացումով, լուսանկարները հրաշալի են եւ մեծապէս կը նպաստեն պատկերը որակելու, իբր այս տարուայ արտակարգ շարժապատկերներէն մէկը։

«Los Angels Times»

«Սօնկ օվ Սօնկսը» Նիւթը հիմնուած է Հին Կտակարանի Սողոմոնի «Երգ Երգոց»ին վրայ: Պատկերը գեղեցիկ է իր տեսարաններով ու լուսանկարներով եւ նուրբ է փոխաբերական հիմնաւորման ոճի տեսակէն:

Թատրոնի դրան մօտ, յայտարարուած ժամէն շատ առաջ, երկար հերթի էր խռնուած անհամբեր բազմութիւնը։ Բայց ի՞նչն էր ամբոխին գրաւողը.— գլխաւոր հերոսուհի՞ն թէ պատկերի վերնագիրը, որ ինքնին կապուած է որոշ աւանդութեանց հետ— շատ դժուար է վերլուծել. կ'ենթադրեմ, որ Ռուբէն Մամուլեանի անունը իբր պատկերի բեմադրիչին, նոյնպէս կը գրաւէ անոնց, որոնք ծանօթ են շարժանկարի բեմադրիչ, սովորական մեթոտներին: Մամուլեանի ստեղծագործութիւնները միշտ նուաճած են հանդիսատեսը իրենց նորագոյն գեղարուեստական արժանիքներով։

Ըստ իրումս, «Էբլոզ», «Տր. Ճէքիլ էնտ Մր. Հայտ» ու «Լըվ րուճայթ» շարժապատկերներէն յետոյ Մամուլեանը կը գրաւէ առանձնայատուկ դիրք շարժանկարի սովորական հնարաւոր գործիչներու շարքէն դուրս. ինչ կը վերաբերի գլխաւոր հերոսուհի Մարլենա Տիտրիխին —անոր խաղը շատ աւելի յաջող է քան եղած է երբեւիցէ. Ան երբեք իր դերին մէջ թափանցած չէ այն աստիճան խորը, ինչպէս այս անգամ եւ անոր դերին մարմնացումը, շնորհիւ այդ հանգամանքին, փայլուն է, պայծառ եւ անմոռանալի։

ԶԻՆԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

Որքան ծառը բարձր ըլլայ, դարձեալ տերեւները վերջ ի վերջոյ գետին կը թափին։

— Լաւ մեղուն գետին ինկած ծաղիկի վրայ չի թառիր։

— Որքան ալ ծովը մեծ ըլլայ, նաւերը դարձեալ անոր մակերեսին վրայ իրարու կը հանդիպին։

— Սրտին մէջ փառասիրութիւն սնուցանելը՝ թեւերուն մէջ վագր մը կրել կը նշանակէ։

— Մուրճը կը ծեծէ կացինը, կացինը կը ծեծէ փայտը։

— Դիւրին է բախտ ծնելը, բայց դժուար է զայն պահելը։

— Փորձառութիւնը իմաստութեան մայրն է, լռութիւնն ալ անոր մայրը:

— Ապուշներն են միայն որ կը զարմանան ծռած ասեղը, իսկ ծոյլերը երկայն դերձան։

— Երէ երկինքէն ապուր տեղայ, մուրացկանը այդ օրը դգալ չունենար։

— Ստորադաս մարդիկ զգուշութեամբ խորանին առջեւ խունկ ծխելով կը զբաղին։

— Զուտ ոսկին կրակէ չի վախնար։

— Հեռացած ազգականներ չեն արժեր մօտիկ դրացի մը։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԴՐՕՇ

Կուրօ փողոցին մէջ, երեկ կարմիր դրօշ մը գտնուած է, որուն վրայ գրուած են համայնավարական սովորական դարձած պարբերութիւններ։ Ոստիկանները սկսած են քննութեան։

Սրբ. Նշան Ազգ. Վարժարան

Ս. Նշան Ազգ. Երկս. Վարժարանը կը վերաբացուի յառաջիկայ 2 Հոկտ. 1933ին Երկուշաբթի օրը։

Վարժարանը որ կը բոլորէ իր 11րդ. տարին, եղած է արժանի յարգոյ հասարակութեան լայն գուրգուրանքին, որուն արդէն մեծագոյն ապացոյցն է 32—33 շրջանին ցոյց տրուած ժողովրդական օժանդակութիւնը, որով կարելի եղաւ սոյն շրջանի պիւտճէն հաւասարակշռել, բացի նախորդ շրջ. նիերու բացէն։ Հոգաբարձութիւնս թէեւ լաւ գոյն յոյսերէ մղուած եւ իր ակնարկները սեւեռած դէպի յաջողութեան հորիզոնը, չի կրնար իր վրայ դրուած պարտականութիւնը լիովին կատարել եթէ չ'գտնէ իրեն համար յենարաններ հայ գիտակից տարրին կողմէ, ամէն հայու վրայ պարտականութեան բաժին կիյնայ իր բարոյական և նիւթական այլ և այլ միջոցներով նեցուկ հանդիսանալ ոչ միայն կանգուն պահելու, այլև տարուէ տարի նախանձելի դիրքի մը հասցնելու համար հայ վարժարանը։

Ներքին կարեւոր կարգադրութիւններ եղած են և դիմումներ կատարուած է ապահովելու համար Ֆրանսացի այցելու ուսուցիչ մը.

Սակերը փոփոխութիւն չեն կրեր, արդէն բաղդատմամբ ուրիշ վարժարաններու շատ չափաւոր գումար կը ներկայացնեն։

Հոգաբարձութիւնս կը խնդրէ յարգոյ ծնողներէ, որ յանուն սոյն հաստատութեան յառաջդիմութեան, այս տարի տարեթօշակներու վրայ զեղչ պահանջելու առաջարկութիւններու տեղի չտան, որովհետեւ ըլլալով որ պիւտճէի հիմը թոշակները կը կազմեն, և սակերու վրայ ըլլալիք զեղչը անխուսափելիօրէն պիտի խախտէ վարժարանին արդէն իսկ մեծ դժուարութեամբ հաւասարակշռուող պիւտճէ. այն ծնողները որ իսկապէս ի վիճակի չեն վճարելու, պէտք է պահանջուած զեղչը ապահովեն իրենց հայրենակցական միութիւններէն, նկատի պէտք է առնել որ վարժարանը չունի եկամուտի հաստատ աղբիւրներ։

Արձանագրութիւնները կսկսին 25 Սեպտ.ին։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՆՇԱՆ ԱԶԳ. ԵՐԿՍ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱԶԴԱԿԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԳԱՐԱՄԱԶՈՎ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

Թարգմ. ԵՂԻՇԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ — Հեղինակ ՖԻՈՏՈՐ ՏՈՍԹՈՒԷՎՍՔԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ. ԳԻՐՔ

ՀԵՇՏԱՄՈԼՆԵՐԸ

Աստուած վկայ, որ հազար անգամ անարժան կը գտնեմ ինքզինքս անոր։ Ու հո՛ս կը կայանայ ողբերգութիւնը, գիտես։ Գալով Իվանի, որքա՛ն կանիծէ բնութիւնը, ի՛նքը որ այնքան խելացի է։ Ո՛վ Աստուած իմ։ Ի՞նչ բանով նախապատիւ է ան ինծմէ։ Ե՛ս, Ե՛ս, որ անոր հետ նշանուեցայ ի՛ր աչքերուն առջեւ, ես կը վարեմ այս մեծամասն կեանքը, զոր կը ճանչնաս դուն: Ու նախապատի՛ւ համարուած եմ։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ ան, խրախտագիտութեան մէջ, կ'ուզէ իր կեանքը զոհաբերել ինծի։ Տխմարութի՛ւն.... Այս խնդիրով ոչինչ ըսած եմ Իվանին։ Ինքն ալ այս մասին բնաւ չխօսեցաւ ինծի։ Բայց ինչ որ պիտի պատահի՝ պիտի կատարուի։ Պիտի ընկղմիմ, պիտի մխրճուիմ ցեխին մէջ որ իմ տարրս է, իսկ ան, իմ տեղս պիտի գրաւէ....

— Եղբայր, կեցի՛ր, ընդմիջեց Ալիօշա։ Այս ամբողջին մէջ կայ բան մը որ մութ կը մնայ ինծի։ Դուն իր նշանածն ես, ի՞նչ իրաւունքով անոր տուած խօսքդ կը դրժես, երբ ան չհաւանիր ատոր։

— Այո, նշանուած եմ։ Ու մեր նշանտուքը օրհնուած է տարիկս տեղի ունեցաւ Մոսկուայի մէջ, իմ ժամանումէս անմիջապէս վերջը։ Պատկերներ, հանդիսութիւններ, ոչ մէկ բան պակսեցաւ արարողութեան։ Զօրավարին կինը իր օրհնութիւնը տուաւ մեզի, ու նոյնիսկ շնորհաւորեց Քաթիան. «Ընտրութիւնդ լաւ ըրած ես, ըսաւ. վստահ եմ այս մասին»։ Ու կը կարծե՞ս որ Իվան հաճելի չէ անոր։ Այն ատեն երկար խօսակցութիւններ ունեցայ Քաթիայի հետ, ինքզինքս կը կարծէի ազնիւ և ուղղանկարագիր տէր մէկը, ան զիս կը նկատէր.

Հմայի՜չ խռովքներ,
Քա՜ղցր խօսքեր....

Սարիկեն զիս որ հանդիսաւորապէս խոստանամ ուղղել ինքզինքս, խոստացայ, ու կը տեսնե՛ս։

— Լաւ։ Ի՞նչ կայ որ։

— Ահա՛։ Կանչեցի քեզ ղրկելու որ երթաս անոր, Քաթերինա Իվանովնայի եւ....

— Ի՞նչ։

— Ըսէ՛ թէ ալ չպիտի տեսնեմ զինքը, և իմ կողմէս բարեւէ։

— Կարելի՞ է։

— Ո՛չ, կարելի չէ, ատոր համար կը խնդրեմ որ իմ տեղս երթաս. որովհետեւ ես չպիտի կրնամ ըսել ասիկա։

— Ի՞նչ պիտի ընես այն ատեն։

— Իմ ցեխիս մէջ պիտի մնամ։

— Այսինքն Կրուշենքայի տունը, այնպէս չէ՞, բացագանչեց տխրօրէն Ալիօշա։ Ուրեմն Ռաքիթինի լուրը ճիշդ էր։ Ես կը խորհէի թէ տարիկս անցաւոր էր և թէ ամէն բան լուծ վերջ մը պիտի ունենար։

— Ի՞նչ խո՞ղ կը կարծէիր եղածը։ Քիչ մը ամօթխածութիւն ունիմ տակաւին։ Կրուշենքայի յաճախելէս ի վեր, դադրած եմ ինքզինքս նշանած մը եւ պատուաւոր մարդ մը նկատելէ։ Ինչու այդպէս կը դիտես զիս։ Երբ առաջին անգամ իր տունը գացի, միտքս զինքը ծեծել էր։ Այն ատեն իսկ գիտէի թէ այդ գնդապետը հօրս մէկ մուրհակը տուած էր իրեն, աղաչելով որ սարիպէ զիս հրաժարիլ մօրենական ժառանգութենէս՝ զիս աւելի հանդարտ պահելու համար։ Զիս վախցնել կ'ուզէին։ Զինքը ծեծելու գացի ուրեմն։ Քանի մը օր առաջ ալ տեսած էի զինքը։ Առաջին ակնարկով, շատ սովորական կին մը կը կարծուի։ Գիտէի պատմութիւնը իր սիրահարին, այն վաճառականին, որ մեռաւ եւ իրեն թողուց խոշոր հարստութիւն մը։ Գիտէի նաեւ թէ ընչաքաղց, թէ դրամ փոխ կուտայ խոշոր տոկոսներով։ Ըսի քեզի թէ զինքը ծեծելու գացի, ու իր տունը մնացի՛։ Բորբոքութիւն է այս, կը տեսնե՞ս, ու ես վարակուած եմ։ Ու ես վարակուած եմ։ Ամէն ինչ վերջացած է, անկարելի է բան մը ընել այլեւս։ Ժամանակին անիւը թաւալած է։ Ահա՛ իմ պատմութիւնս։ Երեք հազար րուբլի ունէի անոր տունը գացած ատենս։ միասին մեկնեցանք խրախճանքի համար, տակէ քսանըհինգ վէրստ հեռու տեղ մը։ Գնչու աղջիկներ բերել տուի, շամփանիան հոսեցաւ, անով գինովցուցի բոլո՛ր մուժիկները, բոլո՛ր հասարակ կիները, եւ բոլո՛ր երիտասարդ աղջիկները որոնց հանդիպեցանք։ Երեք օր վերջ բան չէր մնացած քովս։ Ու կը կարծե՞ս որ բան մը ընդունած ըլլամ անկէ։ Ո՛չ իսկ տարիկս (ու Տիմիթրի իր ճկոյթներուն եղունգները չափեց ատամներուն վրայ)։ Քեզի կ'ըսեմ թէ այս կինը սահուն է լորտիւ մը նման։ Ա՛խ, աւա՛ղ կը, Լորտո՛ւ մը, օ՛ձ մը. ըսի քեզի, ի՛նչ ոտքին պզտիկ մատը, մէջ մասին մատնել կուտայ մարդս։ Տեսած եմ զայն, նոյնիսկ համբուրած եմ, բայց այդքան միայն, կ'երդնում առաջ։ Ինծի ըսաւ. «Կ'ուզե՞ս որ կինդ ըլլամ, հակառակ աղքատութեանդ։ Խոստացի՛ր միայն որ չպիտի ծեծես զիս եւ ազատ պիտի թողուս ուզածս ընելու»։ Ու կը խնդա՛յ, կը խնդա՜յ։

Տիմիթրի Ֆիոտորովիչ ոտքի ելաւ, կատաղութեան նոպայ մը բռնուած։ Մարդ գինով կը կարծէր զինքը՝ իր աչքերը արիւնաներկ էին։

(40) (Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԱԿԱԿՇԻ՞Ռ ԹԷ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆ

Գերմանիա Քննադատողի Դերին Մէջ

Ժընեւ 25 սեպտ.— Քաղաքական շրջանակներու ուշադրութիւնը ներկայիս կեդրոնացած է գերման պատուիրակութեան բռնելիք դիրքին վրայ, որուն մասին կարելի է հիմակուընէ իսկ կարելի է գաղափար մը կազմել՝ աչքէ անցնելով Ազգ. Դաշնակցութեան պաշտպան գերման ընկերակցութեան օրկանին մէջ հրատարակուած խմբագրականը, որ ուժգնօրէն կը ժխտէ՝ Գերմանիոյ վերագրուած վերազինութեան նպատակը եւ բուռն կերպով կը քննադատէ միւս երկիրներու, մանաւանդ Ֆրանսայի բռնած մարտաշունչ դիրքը զէնքերու կցութեան հարցին մէջ։ Ըստ յիշեալ պաշտօնաթերթի կարծիքին, Գերմանիա Զինաթափութեան Խորհրդաժողովի սեղանին վրայ պիտի դնէ ամրոցներու հարցը, որուն մէջ, կասկած չկայ թէ մանաւանդ խնդրոյ առարկայ պիտի ըլլան ֆրանս. ամրոցները։

Հակակշիռ Եւ Պատժական Միջոցներ

Ժընեւ 25 սեպտ.— Սըր Ճօն Սիմօն երկրորդ անգամ ըլլալով տեսակցեցաւ պ. Հէնտէրսընի հետ ու խորհրդակցեցաւ նաեւ Իտալիոյ ներկայացուցիչ պ. Ալոյզիի հետ։ Ցարդ կարելի չէ եղած տեսնել պ. Ֆոն Նոյրաթը։ Անգլ. շրջանակները կը յայտարարեն՝ լաւ տպաւորութիւն բերած ըլլալ Փարիզէն, ուր սկզբունքային համաձայնութիւն մը գոյացած է հակակշիռի հարցին շուրջ, բայց զգալի տարակարծութիւնը կարելի չէ եղած հեռացնել պատժական միջոցներու հարցէն։ Արդ, խնդիր է գիտնալ թէ այդ պատժական միջոցները՝ Վերսայլի դաշնագրին տրամադրութեանց համեմատ, թէ Գերմանիոյ արդի սպառազինման վիճակին համեմատ պիտի կիրարկուին։ Ուաշինկթընի եւ Լոնտոնի կառավարութիւնները չպիտի ուզեն՝ Ազգ. Դաշնակցութեան Ուխտին մէջ յիշատակուած յանձնառութիւններէն եւ Ժընեւի մէջ պ. Մաքտօնալտի ներկայացուցած զինաթափութեան ծրագրի առաջին հատուածի տրամադրութիւններէն աւելի անդին երթալ։ Այսպէս ուրեմն, Ամերիկա եւ Անգլիա, զինաթափութեան հարցին մէջ իբրեւ պատժական միջոց կ՚ուզեն տեսնել Ազգաժողովին Ուխտին 16րդ յօդուածին գործադրութիւնը։ Մնաց որ, «պատժական միջոցներ» յորջորջումը ինքնին, արդէն զզուանք կը պատճառէ Անգլիոյ հանր. կարծիքին։

Փոքր Համաձայնութեան Խորհուրդը

Պուքրէշ 25 սեպտ.— Այսօր Սինայի (Ռումանիա) մէջ պիտի գումարուի Փոքր Համաձայնութեան խորհուրդը, որուն մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այն պատճառաւ որ, յիշեալ տէրութեանց ներկայացուցիչները, նկատելով տնտեսական հարցերուն վերաբերեալ միջազգ. ընդարձակ լուծումներուն ուշանալը, այժմ պիտի ջանան գտնել շրջանային լուծումներ, որոնցմով կարելի ըլլայ գէթ Կեդր. Եւրոպան ազատել տնտես. նեղ. անկումէ։

Տոլֆուսի Պատասխանը Գերմանիոյ

Վիեննա 26 սեպտ.— Հիթլէրեան Գերմանիոյ յարատեւ գրգռութեանց դիմադրելու համար՝ Աւստրիա պէտք ունէր ազդու միջոցներու։ Ասոր գիտակից, վարչապետ Տոլֆուս ձեռք առաւ ամբողջ կառավարութեան ղեկը, արդար ու օրինաւոր միջոցներով պաշտպանելու համար իր հայրենիքին անքռնաբարելի անկախութիւնը։

Երէկ առտու, օդանաւային ռազմափորձեր տեղի ունեցան հոս։ Աւստրիոյ մէջ, առաջին անգամ ըլլալով։ Շրջանի պահակազօրաց օժանդակութեամբ օդանաւային տորմիղ մը պաշտպանողական փորձեր կատարեց ենթադրական օդային յարձակումի մը դէմ։

Ազգ. Դաշնակցութիւնը Կ՚զբաղի

Սպանիական, Չինական եւ Ամեր. Հարցերով

Ժընեւ 25 սեպտ.— Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը կարճատեւ նիստի մը ընթացքին ծանօթացաւ տաժանակիր աշխատանքներու խնդրոյ մասին Սպանիոյ ներկայացուցչին պատրաստած տեղեկագրին, այնուհետեւ վաւերացուց՝ Ազգ. Դաշնակցութեան գործնական աշխատակցութիւնը պահանջող չինական խնդրագրի ուսումնասիրութեան պաշտօն ստացած իր կոմիտէին որոշումները։ Խորհուրդը վերջապէս ունկնդրեց Գրազիլիոյ Արտ. Գործոց նախարարին մէկ հեռագիրը, որով տեղեկութիւններ կը տրուէր՝ Շաքօյի կնճիռը լուծելու համար թափուող ջանքերու մասին։

Պ. Քօթի Ռուսիայէն Վերադարձը

Փարիզ 25 սեպտ.— Ֆրանսայի օդային ուժերու նախարար պ. Փիէռ Քօթ, որ օդանաւային առաքելութեամբ Ռուսիա մեկնած էր, երէկ ժամը 18ին Պուրժէ վերադարձաւ։ Նախարարը Փրակա հանդիպած է սաւառնակին պէնզինի պաշարը պարունակելու համար։

Նախարարական օդանաւային վարիչը՝ Տօրէ կը յայտարարէ՝ թէ Պ. Քօթի Ռուսիա այցելութեան մէջ պէտք է տեսնել ֆրանս. և ռուսական սաւառնորդութեան միջեւ սերտ յարաբերութեանց նախաքայլ մը։ Մեր մեքենաներն ու կազմածները տեսնելով մեծ եղաւ զմայլանքը ռուս սաւառնորդներուն, որոնք չէին սպասէր այս աստիճան կատարելագործուած օդանաւերու այցելութեան արժանանալ։

Բնականոն եւ հաճելի մանաւանդ սակայն օգտակար ճամբորդութիւն մը ունեցանք։ Մեր վերադարձին, Նախարարը անձամբ վարեց իր սաւառնակը։

Բայխսթակը Հրկիզողներուն Դատավարութիւնը

Պերլին 26 սեպտ.— Բայխսթակի հրկիզումով ամբաստանուած Վանտէր Լիւպպէի առողջական կացութիւնը չափազանց վաքարացած է։ Կը կարծուի թէ յիշեալը պիտի մեռնի դատավարութեան վախճանէն առաջ։ Հետեւելով համայնավար կուսակցութեան տրուած հրահանգին, Վանտէր Լիւպպէ կը մերժէ սնանիլ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ուաշինկթըն 25 սեպտ.— Խնձորաձև փոխադրական ընկերութեանց բուռն մրցակցութեան առջեւ, երկաթուղային ընկերութիւնները անհամեմատ զեղչեցին իրենց սակերը։

Մեքսիքօ 25 սեպտ.— Ասօշիէյթըտ Փրէս կը տեղեկանայ թէ Համամերիկեան խորհուրդ ժողովին, Սալվատորի պատուիրակը պիտի առաջարկէ ամերիկեան ազգ. դաշնակցութեան մը ստեղծումը։

Սոֆիա 25 սեպտ.— Իսմէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ մասնաւոր կառախումբով Վառնա մեկնեցան, ուր նաւ պիտի նստին Թուրքիա երթալու համար։

ԷՇՐԷՖԻԷ ԹԱՂԻ ՀԱՅ ԱԶԳ.

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Էշրէֆիէ թաղի Թաղական Խորհուրդը կուգայ յայտնել թաղի յարգոյ հասարակութեան եւ ծնողներուն, թէ Խոստացած է թաղին Ազգ. Երկսեռ Վարժարանի 933—934 տարեշրջանի անհրաժեշտ կազմակերպութիւնը։

Վարժարանի տնօրէնութիւնը յանձնուած է Պր. Ղազար Զարգ ին, որու կողքին հրաւիրուած է նաեւ միջնակարգ եւ բարձրագոյն կրթութիւն ստացած կարող ուսուցիչներ, ուժ տալու համար ինչպէս մայրենի լեզուի եւ ազգային կրթութեան, նոյնպէս եւ Փրանսերէն լեզուին եւ գիտական դասերուն։

Վարժարանի նորոգութեան, ինչպէս նաեւ օժանդակ յարմարութեան համար խորհուրդը պիտի ընէ առաւելագոյնը։

Աշակերտներու արձանագրութիւնները տեղի կ՚ունենան 26 Սեպտեմբերէն սկսեալ կէսօրէ առաջ ժամը 8.30—11.30։ Հոկտ. 2—8 տեղի կ՚ունենան անհրաժեշտ քննութիւնները եւ մասնակի զբաղումներ ամբողջ աշակերտութեան համար։ Դասերը կսկսին Հոկտ. 9ին Երկուշաբթի օր։

Խորհուրդս վարժարանի յառաջդիմութեան համար անհրաժեշտը ընելէ յետոյ, սրտանց կոչ կ՚ընէ թաղի ծնողներուն, որ վստահութեամբ եւ օր առաջ արձանագրել տան իրենց զաւակները, դիւրացնելու համար վարժարանի վերջնական կազմակերպութիւնը։

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԷՇՐԷՖԻԷ Ս. ԱՍՏԾ.
ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԵՒ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԻՒՐԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՊՐ. ՊՈՆՔՈՒՐԻ ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՆԱՄԱԿԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՓՈԽԱԴՐՈՒԵՑԱՒ Պ. ՊՈՆՍՕ

Ժընեւ հրատարակուող «Լա Նասիոն Արաբ» ամսաթերթը իր վերջին թիւին մէջ կը գրէ.—

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆրանսուա Ալպէռին ներկայացուցած է ինք հովանաւորեալ երկիրներու ներկայ կացութիւնը եւ անկէ խնդրած որ միջամտէ դաշինքի մը՝ օգնութեան փութալու համար մեր երկրին ու ժողովուրդին։

Պ. Ֆրանսուա պատասխանելով մեր նամակին կը տեղեկացնէ որ արտաքին նախարարութեան ուշադրութեան յանձնած է Սիւրիոյ խնդիրը եւ Պ. Բօլ Պօնքուրի ստորագրութեամբ ստացած հետեւեալ նամակը.

«Ձեր նամակին ներփակուած կարդացի, որ ղրկուած էր Սիւրիական Կոմիտէին կողմէ՝ Սիւրիոյ Միութեան շուրջ։ Պատիւ ունիմ տեղեկացնելու ձեզ որ՝ սոյն նամակը ղրկած եմ Պէյրութ, Բարձր Գոմիսէրութեան։

«Կարծեմ իրաւունք կը տրուի ինծի թէ կարգ մը խորհրդածութիւններ ընեմ այդ նամակին առթիւ։ Սիւրիական Կոմիտէն, նախ քան դաշնագրի կնքումը, Միութիւն պահանջելով, կը մոռնայ որ նման պահանջներ աւելի կերկարաձգեն դաշնագիրը եւ երկիրը յետադիմութեան կը մղեն։ Որովհետեւ Լիբանան եւ Սիւրիա չեն կրնար համաձայնիլ եւ պառակտումը աւելի կը խորանայ։

Սիւրիական դաշնագիրը կնքելէ վերջ, երբ փորձառութիւն ձեռք կը ձգէ անկախութեան մէջ, այն ատեն կը քննուի այդ պահանջքը»։

«Էլ Նիհարտ» մասնաւոր նամակ մը ստացած է Փարիզէն որով կը հաղորդուի որ արտաքին նախարարութիւնը Պ. Պօնսօի Մարօք փոխադրութիւնը որոշած է Սուպհի պէյ Պէրէքէթի կողմէ տրուած տեղեկագրին վրայ, որով կը պահանջուէր Սիւրիական Միութեան իրագործումը։ Արտաքին Նախարարութիւնը հը կարծէ որ Պ. Պօնսօն ալ համաձայն էր այդ տեղեկագրին, ինչ որ կը վնասէ Ֆրանսայի շահերուն, Կըսուի թէ, Սիւրիական Միութեան սկզբունքը ընդունուած է Ֆրանսական դաշինքի կողմէ, պայմանաւ որ Լիբանան անկախ մնայ եւ միւս երկիրները ապակեդրոնացման դրութիւնով կապուին Սիւրիոյ։

ՄՈՂԱՊՂԱՊ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Ցոյն-Կաթոլիկ համայնքը. կիրակի օր, Զահլէի մէջ հանդիսաւոր շուքով մը տօնեց՝ Ն.Ս.Գեր. Քիրիլլոս Մողապղապի յիսնամեակը։

Պատարագը, ինքն իսկ, հանդիսաւոր պատարագ մատուց «Ս. Նաժա» մայր եկեղեցւոյն մէջ։

Պատարագէն յետոյ տեղի ունեցաւ ժողովրդական ընդունելութիւն մը, որուն ընթացքին խանդավառ ճառեր արտասանուեցան եւ սրտաբուխ մաղթանքներ ուղղուեցան Յոբելեար պատրիարքին։

Բարձր Գոմիսէրութեան կողմէ ներկայ էր Պարոն Ֆէն, իսկ Զօր. Փէրնէյ կը ներկայացնէր Բարձր ընդհանուր հրամանատարը։

Նաւային ուժերու հրամանատարը ծովակալ Ժուպէր անձամբ ներկայացած էր։

ԳԵՐՄԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆԻ

ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ՀԱՅԵՐ ԵՆ

Երկուքը արդէն ձերբակալուած են

Երէկ գրած էինք որ Գերմանական հիւպատոսարանի վրայ տեղի յարձակում գործուած է եւ արձակուած է ռումբ մը։

Քննութիւններէն եւ խուզարկութիւններէն հաստատուած է որ ոճրագործները հայ համայնավարներ են։ Ռումբը արձակողը կը կոչուի Խորէն Ցովհաննէս Օղլեան որ ձերբակալուած է։ Ուրիշ մը, որ նմանապէս թնճասարժով եկած է եւ կը կոչուի Սարգիս Համբարձում Պիրանեան, որ նմանապէս ձերբակալուած է։ Միւս երկուքը, որոնք ցարդ չեն ձերբակալուած, ոստիկանութեան կողմէ խստիւ կը հետապնդուին։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ Պ. ՀԱՆՐԻ ՖԱՐԱՕՆԻ ՎՐԱՅ

Երէկ կէսօրին, երբ Հանրի պէյ Ֆարաօն Քաղաքապետութեան շէնքին առջեւէն կ՚անցնէր, ցնցոտիներ հագած դատարկապորտ մը, սեւէն գալով, բիրի ստսկալի հարուած մը իջեցուց անոր գլխուն։ Հակառակ հարուածի ուժգնութեան եւ պատճառած ցաւին, Պ. Ֆարաօն, առանց ինքզինքը կորսնցնելու, ձերբակալեց ոճրագործը եւ ուղղակի ոստիկանատուն առաջնորդեց զայն։

Ցնցոտիապատ ոճրագործը հոն յայտարարեց թէ՝ Րաշիտ Շաքուլի թելադրութեամբ կատարած է այդ արարքը։

Կը կարծուի թէ եղածը հին վէճի մը արդիւնք է. Հանրի պէյ Ֆարաօնի եւ Րաշիտ Շուքալիի միջեւ՝ ձիարշաւի մրցումներուն մէջ ծագած։ Այս վերջինը ոստիկանատուն տարուած է, հարցաքննութեան համար։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ ԳՐԱՇԱՐՆԵՐԸ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

Կը տեղեկանանք թէ, գրաշարներու վերջին գործադուլին առթիւ, «Լ'Օրիան» թերթի խմբագրատան եւ տպարանոցին մէջ վնասներ հասցուցած ըլլալու յանցանքով ամբաստանուած եւ բանտարկուած գրաշարներէն երեքը ազատ արձակուած են։

ԻՊՐԱՀԻՄ ՊԷՅ ՀԱՆԱՆՈՅԻ ԳՈՐԾՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգայնական լիբանանեան Իպրահիմ Հանանօ, իր գիւղին մէջ շաբաթ մը հանգստանալէ վերջ, այժմ եկած է Հալէպ, ուր, իր կուսակցութեան գլխաւորներուն մասնակցութեամբ, ժողովներ կը սարքէ յառաջիկայ Հոկտ. 17ին բացուող Սիւր. Խորհրդարանին մէջ իրենց բռնելիք դիրքին ծրագիրը պատրաստելու համար։

ԺԱՄԲՈՒ ԱՐԿԱԾ

Բազմարուեստից դպրոցի փողոցին մէջ, սոսկալի բախում մը ունեցաւ ցարդ անծանօթ մնացած զինուորական թնճասարժ մը եւ ոստիկան Ժամիլ Ֆայրունիի վարած մօթօսիքլէթը։ Տարաբաղդ ոստիկանը, գլխէն ծանրապէս վիրաւորուած ըլլալով, անմիջապէս փոխադրուեցաւ Sofp. Պէրժառնի բուժարանը։ Ֆրանսական ժանտարմերին քննութիւն կը կատարէ փախստական վարիչը գտնելու համար։

ԾԱՂԿԱԽՏԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Պէյրութի ՚Ըշպէրրի թաղին մէջ ծաղկախտէ վարակուած են 10 հոգի։ Քաղաքապետութիւնը անմիջական կարգադրութիւններ ըրած է։

ՀԱՅԸ ՀԱՅՈՒՆ ԴԷՄ

Երկուշաբթի առտօտ, Պէյրութի Ճիսր թաղին մէջ կռիւ մը տեղի ունեցած է Սարգիս Ցովհ. Պօյաճեանի եւ Կիրակոս Պիրանեանի միջեւ։ Վերջինը զգայնութեան ճոպայի մը մէջ դանակի ուժգին հարուածներ տուած է Սարգիսին, որ վտանգաւոր վէրքեր ստանալով փոխադրուած է հիւանդանոց։ Պատճառը այս կռիւին, կը գրեն տեղական թերթեր, սան մը տիրութեան գործին մէջ ծագած տարակարծութիւն է։

ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԶԱՀԼԷՈՅ ՄԷՋ

Իբրեւ բողոք նոան՝ իրենց ենթարկուած ծանր տուրքերու անարդարութեան, Զահլէի սարժանկարի սրահներ գործադուլի մէջ կը գտնուին երկար ատենէ ի վեր։

Դժբաղդաբար, Կառավարութիւնը ցարդ ոչ մէկ նպաստաւոր լուծում չէ բերած՝ հանրային կարծիքը օր ըստ օրէ աւելի մտահոգող այս կացութեան։ Մինչդեռ, իր ժամանակին, պաշտօն ու օրինաւոր ադերսագիրներ ներկայացուած են պաշտպան իշխանութեանց, որպէսզի նկատի առնին, անդադար տուրքերու երեսէն վնասուող՝ ուղղակի ժողովուրդին շահերը։ Ուղղակի կ՚ըսեն, որովհետեւ հասարակութեան հետ յարաբերութիւն ունեցող ու եւ է հաստատութեան վնասը կրողը վերջ վերջոյ եղած է ու կ՚ըլլայ այդ հասարակութիւնը։

Ճիշդ է որ, կացութիւնը չի կրնար այս վիճակի մէջ մնալ։ Հոգատար իշխանութիւնը, որ կարգ կանոնի եւ արդարութեան գաղափարը կը մարմնացնէ, բնական է որ օգտակար թելադրութիւններ պիտի ընէ այդ պաշտպան իշխանութեանց, որոնք այս հարցին նկատմամբ անտարբերութեան մատնուած կը թուին։ Ազդու միջամտութիւնը անհրաժեշտ դարձած է։

ԵՂԲԱՅՐԸ ՄԸ Կ՚ՍՊԱՆՆԷ ԻՐ ՔՈՅՐԸ

Ֆէրզուն գիւղին մէջ Էսիպ Ալեօի կինը Նէմզի մեռած է ծննդաբերութեան հետեւանքով։ Սակայն դրացիներ կասկած ունեցած են այդպէս յայտարարուած մահուան եւ լուր տուած կառավարութեան։ Իսկոյն դիազննութիւն կատարուած եւ հաստատուած է որ կինը մեռած է ոճրի մը հետեւանքով։ Աւելի խորացնելով քննութիւնը, ոստիկանութիւնը հաստատած է որ ոճրագործը Նէմզիի եղբայրը Սուլում Անթունն է։

ՊԱՀԱԿԸ ՊԱՀԱԿԻՆ ԴԷՄ

Ֆէրզէլ գիւղի բնակիչները երէկ առաւօտ արթնցած են զէնքի ձայներու արձագանգին պատճառաւ, որ կուգար այգիներու կողմէն։ Իսկոյն ժողովուրդը կը փութայ հոն եւ կը տեսնէ որ պահակ Մուսա Տիգ արւինլուայ վիճակի մէջ գետին փռուած է, գնդակի եւ դաշոյնի զանազան վէրքեր մարմնին վրայ։ Հաստատուած է որ երկու պահակներու միջեւ ծագած վէճի մը արդիւնքն է կռիւը։

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԹԵԼ ՄԸ ԿՈՏՐԵՑԱՒ

Երկուշաբթի օր, Պուրճի հրապարակին վրայ ելեքտրական թել մը կտրելով վար ինկաւ։ Բարեբաղդաբար այդ միջոցին ոչ ոք կը գտնուէր հոն, որով վտանգ մը չպատահեցաւ։ Իսկոյն գործաւորներ հասան եւ կարգադրեցին հարկ եղածը։

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Այմունցը վարիչ Նիքոլա Սէման Շամմաս իր թնճասարժով կոխկռտեց Պեօմէզէնցի Աֆիֆ Պարախար անուն տղեկ մը որուն մահը վայրկեանական եղաւ։ Փախստական վարիչը կը փնտռուի։

ՖՈՒԹ-ՊՈԼ

Կիրակի 24 Սեպտ. (կ. վ.) տեղի ունեցաւ Հ.Ե.Դ. պատանեկան Միութիւններու, Դամասկոսի «Կովկաս» եւ Պէյրութի «Ավարայր» խումբերու միջեւ ընկերական մրցում մը, «Մինօ պարտէզ»ի (անտառ) դաշտին վրայ։

Խաղը սկսաւ ժամը 4ին, երկուստեք յարձակողականով մը։

Խաղի սկսելէն 10 վայրկեան վերջ «Աւարայր»ի ցախը նշանակեցին Ա. կէսը՝ որմէ վերջ խաղը աւելի հետաքրքրական դարձաւ ու կիսախաղի վերջանալէն քանի մը վայրկեան առաջ «Կովկաս» նըշանակեց փոխադարձ կէտ մը։

Մօտ տասը վայրկեան ետեւ դադարէ մը վերջ սկսաւ Բ. կիսախաղը։ Կարելի է ըսել որ՝ Բ. կիսախաղին երկու կողմի խաղարկութիւնն ալ հաւասար էր հետաքրքրութեան գագաթնակէտին։ Երկու կողմի խաղացողներն ալ իրենց վերջին ճիգը ի գործ կը դնէին որուալ յաղթականը հանդիսանալու համար։ Միջանկեալ պէտք է խոստովանիլ թէ՝ երկու խումբերու խաղացողներն ալ ցուցադրեցին մարզիկի վեհ հոգի։ Բ. կիսախաղի ընթացքին «Կովկաս» նշանակեց երկու կոլ եւս։ Խաղը վերջ գտաւ «Կովկաս»ի յաղթանակով 3ի դէմ 1ով։

Անկէ վերջ երկու խումբի մարզիկներն ալ իրենց պաշտօնական դրօշները պարզած երգելով ուղղուեցան դէպի «Ավարայր» ակումբը՝ ուր հիւրասիրուեցան կարկանդակով եւ զովացուցիչով։ Մինչեւ ժամը 9ը տաս ջերմ մթնոլորտ մը բաժնեցաւ երկու խումբերու տղայոց միջեւ, որմէ վերջ «Կովկաս»ի տղաքը թնճասարժ նստելով երգերու եւ կեցցէներու տեղատարափին տակ մեկնեցան Դամասկոս, իրենց հետ տանելով ընկերական անմոռանալի յիշատակներ։ Ց.Կ.Պ.

ԿՌԻՒ ՄԸ ՔՕՍՊԱՅԻ ՄԷՋ

Առջի օր Քօսպայի մէջ, կռիւ ծագեցաւ Միխայէլ Ֆարահի միջեւ։ Վերջինը դանակի հարուածներ ստացաւ։ Իսկ գիւղի բնակչութիւնը խուճապի մատնուեցաւ։ Ամիոնի ժանտարմերիի հրամանատարը կռիւին վայրը փութաց կարգ կանոնը վերահաստատելու համար։

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ՝

ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1933

		Ս. Դ.
Եգիպտ.	ոսկեդրամ.	404
Անգլիկն.	»	395
Տոլար	»	83
Թրքական	»	59
Պանք Օթոման		138
Իտալական Լիր 100		675
Յունական Տրախմի 100		70
Անգլ. ոսկի		619
Ֆրանս.	»	496
Օսման.	»	553.50
Արծաթ մէճիտ		21
Դէքէի Ֆօնս.	Ա. Ֆր.	609
» »	Բ. »	333
» »	Գ. »	319

Սէֆէրեան եղբարք Րիւ Ֆօշ
Թէլէֆօն՝ 5-19

— 176 —

Այդ քաղաքը մտնելուց յետոյ անցել էր երկու շաբաթ։ Ես ամենեւին տեղեկութիւն չունէի, թէ քաւոր Պետրոսը ինչ բանի վրայ է մտածում կամ ինչով է զբաղուած, որովհետեւ նա շատ ժամանակ բացակայ էր գտնվում մեր իջեւանից։ Բայց հէնց առաջին օրից ինձ պատուիրեց, որ մեր կացարանից դուրս չգամ և ամենեւին ցոյց չտամ, թէ ես նրա ընկերն եմ։ Ինձ սկզբում անհասկնալի էր։ թէ ինչո՞ւ թաքստի մէջ էր պահում ինձ։ Բայց մի օր դարձաւ դէպի ինձ այդ հարցով.

— Կամենո՞ւմ ես շատ փող ունենալ, Մուրադ։

— Ինչո՞ւ չէ։

— Ուրեմն ինչ որ ասեմ, պէտք է կատարես։

— Ես միշտ հնազանդ եմ եղել ձեզ։

— Դու պէտք է մտնես այն մեծ դղեակի մէջ որ այսօր բերեցի բազարից։

— Կամենո՞ւմ էք, որ դա իմ դագաղը լինի։

— Այո, դրա նման մի բան, պատասխանեց նա ժպտելով և ապա շարունակեց.

— Լսի՛ր, քեզ այս սնտուկի մէջ փակած, պէտք է տանեմ մի հրէայ սեղանաւորի խանութը։ Սնդուկը այնտեղ պահ կտամ, որ կը մնայ երեք օր։ Վերջին օրուայ գիշերը դու կը բացես քո դագաղը և յարութիւն կ՚առնես նրա մէջից։ Սնդուկը այնպէս պատրաստուած է, որ ներսից խիստ հեշտութեամբ կը բացուի։ Խանութում դու կը գտնես երկաթեայ ահագին արկղ։ Նա լիքն է ոսկիներով և զանազան թանկագին իրեղէններով։ Նրանց մէկ մասը, ի հարկէ մեծ մասը քեզ հետ առած, կը մտնես կրկին քո դագաղի մէջ։

— Ինչո՞ւ ոչ ամէնը, այլ նրանց մէկ մասը։

— Այստեղ նպատակ կայ....։

Թէեւ նա չասաց, բայց ես հասկացայ, որ քաւոր Պետրոսի սակաւապետութիւնը այն նպատակով էր, որ

— 173 —

Մենք մի քանի օր եւս մնացինք տնավաճառում, պար ածեցինք մեր արջը և ապա հեռացանք։

Ջ.

ՌԱԲԲԻ ՇԻՄՕՆ

*Թողնելով տնավաճառը, մենք շարունակեցինք մեր արշաւանքը դէպի կայսրութեան հարաւ արեւմտեան գաւառները։ Մի ամսից յետոյ գտնվում էինք *** քաղաքում։ Այստեղ քաւոր Պետրոսը ծանօթացաւ մի հրէայ սեղանաւորի հետ, որը թանկագին իրեղէններ գրաւ առնելով, փող էր տոկոսով տալիս, ի հարկէ խիստ բարձր տոկոսով։*

Փոքր միջոցում քաւոր Պետրոսը կարողացաւ այնքան գրաւել հրէայի համակրութիւնը, որ նրանց յարաբերութիւնները կարելի է ըսել, բոլորովին բարեկամական էին։ Բայց պէտք չէ մոռնալ որ քաւոր Պետրոսը իրան ձեւացրել էր նոյնպէս հրէայ, ոչ թէ հասարակ հրէայ, այլ մի գիտնական ռաբբի, որը Թօվրաթը եւ Թալմուդը անգիր գիտէր։ Դրա մէջ կասկածել ոչ ոք կարող չէր, որովհետեւ նրա դէմքին գծագրութիւնը բաւական նման էր Իսրայելի հալածուած որդիների ողբալի դէմքին։ Բացի դրանից, նրան ծանօթ էին՝ ոչ միայն եբրայեցուց, այլ զանազան ասիական ազգերի սովորութիւնները ու լեզուները։ Քաւոր Պետրոսը իրան ներկայացրել էր որպէս Սպահանի եւ Համադանի հրէաների հովիւ։

Սեղանաւորը եկած էր այս քաղաքը բոլորովին աղքատ, մի բան, որ բերել էր նա իւր հետ, և նրա հրէական անվաստակելի ճաշակը, հրէական խելքը, որ զօրաւոր է հանդիսանում աւելի մթին ճանապարհների մէջ....։ Սկզբում նա ժամագործ և կնիքների փորագրող

«ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ» 44

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻ
ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

Հոկտեմբերէն Ճեմարանը կ'ունենայ իր երկրորդ լսարանը, որ կը համապատասխանէ ֆրանսական լիսէներու classe de premièreին։ Այդ լսարանի գիտական ճիւղին հետեւող աշակերտները կրնան ներկայանալ պետական պաքալորէայի քննութիւններու առաջին մասին։ Պաքալորէայի ներկայանալ ցանկացող աշակերտները կ'ունենան նաեւ քանի մը մասնաւոր յաւելեալ դասեր քննութիւններու պահանջին բաւարարելու համար։

Ցառաջիկայ տարեշրջանի վերջէն սկսած՝ Ճեմարանի չորրորդ դասարանը աւարտողները, եթէ ուզեն, կրնան ստանալ բարձրագոյն նախակրթարանի աւարտման վկայագիր։ Այդ դասարանը աւարտողները կրնան ներկայանալ նաեւ brevet élémentaireի պետական քննութիւններուն. Ներկայացողներուն համար կ'ըլլան շաբաթական մէկ—երկու ժամ յաւելեալ աշխատանքներ։ Եւ ասկէ ետքը չորրորդ դասարանի գիտական դասերն ալ պէտք է աւանդուին ֆրանսերէն լեզուով, լսարաններու գիտական բաժնին նման։

Հոկտեմբերէն սկսած աշակերտական վճարները զեղչուած են հետեւեալ կերպով. պատրաստականի եւ առաջին դասարանի աշակերտը պիտի վճարէ հինգ օսմանեան ոսկի. երկրորդ եւ երրորդ դասարանի աշակերտը՝ եօթը օսմանեան ոսկի. իսկ չորրորդ դասարանի եւ բոլոր լսարաններու աշակերտները պիտի վճարեն ութը օսմանեան ոսկի։

Գիշերօթիկներու վճարը նոյնպէս թեթեւած և դարձած է տարեկան քառասուն օսմանեան ոսկի, ուսումն ալ մէջը հաշուած։ Հագուստ, գիրք, դեղ եւ ճամբու ծախքը ծնողներուն վրայ։

Ճեմարանի ուսուցչական կազմը հիմնապէս կը մնայ նոյնը, մէկ—երկու մասնակի փոփոխութեամբ եւ մէկ—երկու նոր լրացումներով։ Ճեմարանի եօթնմայուն ուսուցիչները, իբրեւ հաւաքական մարմին մը, այս տարի առած են իրենց վրայ գործի ամբողջ պատասխանատուութիւնն ու ղեկավարութիւնը։

Նոր ու հին աշակերտները անձամբ պիտի ներկայանան Ճեմարանի տեսչութեան գրասենեակը Հոկտեմբեր 2—8։ Ամսու 9—12ը կը կատարուին վերաքննութիւնները։ Դասերը կ'սկսին Հոկտեմբեր 12ին, Հինգշաբթի օրը։

Ամառը գրասենեակը գոց է։ Նամակ, դրամ եւ ամեն գրութիւն պէտք է ուղղել Ճեմարանի սովորական հասցէով եւ տեսչի անունով. Léon Chanth, Collège Arménien 127 Wadi Abou jémil, Beyrouth R. L.

Հայ Կարմիր Խաչի Ճեմարանի սաներուն հոգատար մարմինը կը յայտարարէ որ յառաջիկայ տարուան համար Հայ Ճեմարանին մէջ ութը բաց տեղ ունի։

Հայ Կարմիր Խաչի այդ նոր ութը սաները պիտի ընտրուին մրցումով։ Մրցումին մասնակցիլ ուզող աշակերտները՝ աղջիկ կամ տղայ, պէտք է ըլլան մարմնով առողջ, վարքով ազնիւ եւ ուսման վճարը տալու անկարող։ Մրցումը տեղի կ'ունենայ միայն առաջին, երկրորդ եւ երրորդ դասարաններուն համար։

Մասնակցիլ ցանկացողները նախօրօք պէտք է դիմեն գրաւոր կերպով Ճեմարանի տեսչութեան եւ Հոկտեմբեր 2-8 պէտք է անձամբ ներկայանան Ճեմարան։

ՅՈՎ. Հ. ՄԱՃԱՌԵԱՆ

Սուրիոյ ծանօթ դերձակ - կերպասավաճառը հաստատած է մասնաճիւղ մը Պէյրութ, Սուգ - էլ - Նուրիէ։

Մեր վաճառատան մէջ կը գտնէք անգլ. եւ Ֆրանս. կերպասներու նոր մթերք եղանակի համապատասխան նորոյթներով. մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում անմրցելի գիներով։

Զինուորական այլ եւ այլ պիտոյքներ

Խղճամիտ աշխատանք

Ճշտապահութիւն

Գոհացում ամենէն դժուարահաճներու

Փորձեցէք համոզուելու համար:

ՏՕՔԹ. ՄԻՍԱՔ Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին interne քաղաքապետական հիւանդանոցին, այժմ ՇէՖ օֆ քլինիք St.Elie հիւանդանոցին, հաստատած է իր դարմանատունը (Պոլիքլինիք) Հանրն Քուդ իր սեփական նորակերտ շէնքին մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր կ. ա. ժամը 10-12. կ. վ. ժամը 2-6։

St. Elie հիւանդանոցի վիրաբուժութեան, ժանեկաբուժութեան, գլուխի, մորթի, վեներական, ներքին եւ պզտիկներու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկները ամէնօր կ'այցելեն դարմանատունը կ. ա. ժամը 10-12։

Եղնամիտ, արագ եւ մասնագիտական դարմանում. աղքատ հիւանդներուն ձրի դարմանում Երկուշաբթի եւ Հինգշաբթի օրերը կ. վ. ժամը 2–6։

UNITED STATES LINES
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆԳԻԾ

Աշխարհի ամենէն արագ, շքեղ եւ արագ նաւերը

(Շաբաթական կանոնաւոր երթեւեկ Հավրէն Շէրպուրկ և Նիւ Եորք)

Նաւերու անունները		Մեկնումի թուականները		
Բր գիտէնթ Րուզվէլթ	»	4	Սեպտեմ.	Շէրպուրկէն
Ուաշինկթըն	»	14	»	Հավրէն
Բրէզիտէնթ Հարտինկ	»	21	»	»
Մանհաթթան	»	28	»	»
Բրէզիտէնթ Րուզվէլթ	»	5	Հոկտեմ.	Շէրպուրկէն
Ուաշինկթըն	»	12	»	Հավրէն
Բրէզիտէնթ Հարտինկ	»	19	»	»
Մանհաթթան	»	26	»	Հավրէն

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Ընդհ. գործակալութեան

ՀԻԹԹԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Հեռաձայն 8—00, Մաարաք փողոց Պէյրութ. B. P. 511

Հեռագր. հասցէ.— «HITTIFRER»

ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ
Acadamie de Coupe de Beyrouth

161 Rue Pasteur, Romeils, Beyrouth

Պաշտօնապէս ճանչցուած եւ արտօնուած Լիբանանի Հանրապետութեան Կրթական Նախարարութեան որոշմամբ։

Տիկին Մավոլեան, դպրոցի ուսի ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ Academie de Coupe de parisէն վկայական առնելէ վերջ Փարիզի կարեւորագոյն կարի սրահներու մէջ գործակցած, իր արուեստը կատարելագործած եւ Պէյրութ վերադարձած բլլալով հիմնած է դպրոց մը, վերոյիշեալ հասցէով, ուր աղջիկներու եւ օրիորդներու կ'ուսուցանէ ձեւագիտութիւն եւ կար, ամենապարզ հագուստներէն սկսեալ մինչեւ ամէնավերջին նորաձեւութիւնը։

Ուսուցման եղանակը պարզ եւ գործնական բլլալուն համար երեք ամսուան ընթացքէ մը վերջ աշակերտուհին իրեն ոյժով եղած հագուստները անձամբ կարելու ի վիճակի կըլլայ։ Կարուհի պատրաստուելու փափաքողներուն համար մասնաւոր գործնական դասընթացքներ կը սորվեցնէ եւ ուսուցման օրջանին յաջողելէն վերջ վկայականներ կը տրուին։

Դասընթացքները երկու ճիւղի կը բաժնուին։

Ա. ընդհ. ձեւագիտութեան [տեսական եւ գործնական] եւ կար։

Բ. ներմակեղէնի ձեւագիտութիւն [ամէն վերաբերեալ ներմակեղէններ] եւ ձեռագործ։

Իւրաքանչիւր դասը կը տեւէ 1 ժամ 30 վ. շաբաթը 3 դաս, այս ժամանակը յատկացուած է միայն ուսման, որեւէ պատրուակով դպրոցը իր աշակերտները չի գործածեր։

Դպրոցին օրջանը կ'սկսի Հոկտ. 9 էն։ Արձանագրուելու համար դիմել ամէն օր վերոյիշեալ հասցէին։

Վճարումները դիւրամատչելի են ամենուն համար։

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'EŢOILE du FOYER)

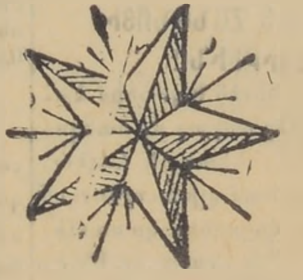

Առեւտրական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրնք. որ կրնայ 33.000,000 ֆրնքի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումով։

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց

Սավոյ Օթելի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ
ԵՒ
ԱՍՏՂԸ ՔԻՉԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ
ԱՒԱՆԴԻ ՊԱՑՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 5 1/2 %, Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան շահերուն։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ
ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխառութիւնք վճարելի 10—15—20 տարիէն. որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել։

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի։ մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ։

Ամէն բացատրութեան դիմել՝ B. P. 821, Beyrouth

ՏՕՔԹ. Տ. Գ. ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ
ԹԻՒ 27 ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՓՈՂՈՑ ...
(Քաղաքապետութեան ետեւի ճամբան)

Երկար տարիներու ընթացքին Փարիզի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ եւ հիւանդանոցներու մէջ մեծ հմտութիւն եւ երկար փորձառութիւններ ստանալէ վերջ վերադարձած է Պէյրութ եւ հաստատած իր սեփական դարմանատունը ... 27 ...

Գիտական ամենավերջին միջոցներով եւ ելեկտրական ուժով կը դարմանէ ... (Diatermo-therapie) ներքին եւ ... հիւանդութիւնները, ... (Rhumatisme) մորթային հիւանդութիւններ, ... (Rayon ultra-violet). Մասնաւոր ելեկտրականութեամբ (Electro-coagulation) կը դարմանէ amygdaleի եւ Hemoroideի։

Ընդ. ժամեր 8—12 եւ 2—8, կիրակի եւ տօնական օրեր ...

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ՎԵՐՎԵՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat Նախկին Interne եւ այժմ մնայուն ՄԱՍՆԱԳԷՏ բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի ԱԶՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՅ հիւանդութիւններու բաժնին։

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 3—6 իր կլինիկին մէջ rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի թուղթով։

Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

Ա Պ Ե Լ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Արուեստագիտական ճաշակով օժտուած հարազատ լուսանկար մը կրնաք ունենալ միայն դիմելով ԱՊԷԼ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆԸ, ուր ամենադժուարահաճ յաճախորդներն անգամ կ'ստանան կատարեալ գոհացում։

Գիտական լոյսի խաղերով լուսանկարներ միշտ բացառիկ գեղջեալ գիներով։

Ցարգելի յաճախորդները փոխարժէքը կը վճարեն այն ատեն միայն երբ կատարելապէս գոհ են իրենց լուսանկարներէն։

ՖՕԹՕ ԱՊԷԼ 9 Ավընիւ Ֆրանսէզ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԼԻԼԱ"
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ—ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆԸ

Պուրճ— Հին Սէրայի ետեւի անկիւնը

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ՄԻԱԿՆ Է

Հայկական ժամադրավայր՝ մեծ միկ շրջանակով

ՕԴԱՍՈՒՆ ԹԷՐՐԱՍ

Մասնաւորապէս ընտանիքներու համար

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ,

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ.

Դիմէ՝ ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԷՆՏԷՐԷՃԵԱՆԻ

Մահճակա՞լի կամ Աթո՞ռի պէտք ունիս, գնէ՛

Ekvall վաճառատունով մահճակալ մը, որ ծանօթ է այժմ ամենուն. գին՝ 8—8.50 եւ 16.50 օ. ոսկի վճարումի դիւրութիւններ.—

Հասած են մեր ծալլուող աթոռները սոկուն, ներկայանալի, թեթեւ եւ դիւրամատչելի ամէն քսակի.—

Բնական գոյնով՝ հատը 130 ս. դ. ընկուզի գոյն՝ հատը՝ 135 ս. դ.

—o—

Գիւղ երթալէ առաջ՝ այցելէ մեզ անգամ մը եւ գնէ աթոռ մը որ կըրնայ ծառայել քեզ տարիներ տառուանակ, բլլայ գիւղը թէ քաղաքը մէջ։

Մեր մահճակալները կը ծախուին նաեւ Mr. Emin Adadab քով, Avenue Foch։

Բայց ո՛չ նոյն վճարումի դիւրութիւններով։

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Ընդհ. Գործակալ ԵՐՈՒԱՆԴ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ
Պաղ—Իսրիս 123 Rue des Postes, «l'Orient»ի կից B. P. 810 Beyrouth

— 174 —

էր, բայց մի քանի տարուց յետոյ դառնում է բանկիր։

Սեղանաւորը որքան և ջերմեռանդ փողապաշտ էր, այնքան ալ մոլեռանդ մովսէսական էր։ Արծաթի և Հին Կտակարանի պաշտամունքը նրա մօտ համահաւասար նշանակութիւն ունէին։ Նրա պապերը Սինա լեռան ըստորոտում գուցէ չէին պաշտի Ահարոնի շինած հորթին, եթէ ոսկուց ձուլուած չլինէր։

Սեղանաւորը իւր հայրենական կրօնի նախանձախնդրութիւնն ունէր։ Այդ էր պատճառը որ նա խիստ յարգանքով ընդունեց քաւոր Պետրոսին, որ յայտնուել էր նրա մօտ, որպէս նրա թշուառ ազգակիցների քահանայ, որոնք աղքատ, հալածուած, ապրում էին Պարսկաստանի հեռաւոր գաւառներում,

Ռաբբի Շիմօնի (այսպէս էր կոչում իրան քաւոր Պետրոսը) ցաւալի պատմութիւնները, Արեւելքի հրէաների աննախանձելի դրութեան մասին, ոչ միայն գըրաւեցին հարուստ սեղանաւորի սիրտը, այլ շարժեցին այն քաղաքում գտնուած բոլոր նշանաւոր հրէաների կարեկցութիւնը դէպի ուխտեալ աշխարհի հայրենազուրկ և տարագրուած որդիները։

Գլխաւորապէս սեղանաւորի յորդորանքով տեղային հրէաները մի նշանաւոր գումար հանգանակեցին ի նըպաստ Սպահանի և Համադանի մէջ բնակւող եղբայրների, որոնց կողմից քաւոր Պետրոսը ներկայացել էր իբրեւ հոգեւոր նուիրակ։

Իրան ձեւացնել նուիրակ այս կամ այն դաւանութեան, այս կամ այն եկեղեցու հոգեւոր իշխանութեան կողմից, և ժողովրդից հաւաքել բարեգործական օժանդակութիւններ,— դա «խաչագողի» արհեստի գլխաւոր ճիւղերից մէկն է։ «Խաչագողը» գիտէ մարդկային հասարակութիւնների թոյլ կողմերից օգուտ քաղել։ Այդ թոյլ կողմերից աւելի դիւրախաբը, աւելի հեշտ հրա-

— 175 —

պուրուողը կրօնական զգացմունքն է։ «Խաչագողը» ամենայն ճարպիկութեամբ շահագործում է այդ սրբազան զգացմունքը։

Հասկնալի է որ այս կամ այն կրօնական համայնքի, այս և այն եկեղեցական պետի ներկայացուցիչ լինելու համար, պէտք էր ունենալ իւր ձեռքում թղթեր կամ կոնդակներ զանազան բարձր հոգեւոր իշխանութիւններից, որոնց ներկայացուցիչն են ձեւացնում։ «Խաչագողները» ունենում են այն տեսակ թղթեր, և այն աստիճան վարպետութեամբ պատրաստուած, որ անկարելի է կասկածիլ նրանց անհարազատութեան մասին կամ ճանաչել, որ նրանք կեղծ են։ Խաչագողներից առանձին մարդիկ իրանց համար արհեստ են շինել պատրաստելու կեղծ կոնդակներ, որ վաճառում են ցանկացողներին խիստ թանգ գնով։ Քաւոր Պետրոսը ունէր մի կոնդակ, եբրայեցւոց լեզուով մագաղաթի վրայ գրուած և Բաղդադի Հրէից քահանապետին ահագին կնիքով դրոշմուած։ Քաւոր Պետրոսը չէր գնած այդ նշանաւոր կոնդակը, այլ փոխել էր մի ուրիշ թղթի հետ, որը իբր թէ նա ստացել էր Մեքքայի Շէրիֆից, և որի շնորհիւ նա մի քանի տարի կողոպտեց Հընդկաստանի մահմեդականներին։

«Խաչագողները» ունենում են զանազան թղթեր, որոնք մէկի համար հնացած և գործածութիւնից ինկած են լինում, իսկ միւսի համար նոր են համարվում։ Այսպիսի թղթերը նրանք փոխում են միմեանց հետ, կամ վաճառում են միմեանց վրայ։ Նոր թուղթ ստացող «խաչագողը» ման չէ գալիս երկրի այն կողմում և այն ժողովրդի մէջ, ուր նոյն թղթով շրջան է գործել նրա նախկին ունեցողը։ Որպէս ձկնորսը իր ուռկանը չէ գըցում գետի այն տեղը, ուր մի քանի օր առաջ որսացել էր մի ուրիշը։